

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI PROGRAMI**

**TARİHSEL SÜRECİ İÇİNDE HAM DERİNİN
GİYSİ TASARIMINA ETKİSİ VE ÖNEMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Orçun İNEGÖLLÜ**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Şöhret AKTEPE**

İstanbul – 2017

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI PROGRAMI**

**TARİHSEL SÜRECİ İÇİNDE HAM DERİNİN
GIYSİ TASARIMINA ETKİSİ VE ÖNEMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Orçun İNEGÖLLÜ**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Şöhret AKTEPE**

İstanbul – 2017

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....Anabilim/Anasanat Dalı Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi Orçun İnegöllü tarafından hazırlanan
“ TARIHSEL SÜREÇİ İÇİNDE HAM DERİNİN GİYİŞİ
TASARIMINA ETKİSİ VE ÖNEMİ ”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 28.10.2017

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Şehret Aktepe
Danışman: Halic Üniv. ASD/ABD Öğr. Üyesi
Tekstil ve
Moda Tasarım

Jüri Üyesi: Prof. Betül Atlı
Halic Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi
Tekstil ve
Moda Tasarım

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Zehra Dağcı Sörnel
HALIÇ Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi
Tekstil ve
Moda Tas.

Jüri Üyesi:
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi:
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

İmzası :


.....

.....

.....

ÖNSÖZ

İnsanoğlunun tarihsel gelişimi boyunca örtünme-giyinme içgüdüğü dördüncü bedensel fonksiyonumuz olarak tanımlanmaktadır. İlkçağlardan itibaren günümüze değin süreçte, ham deri değişen ve gelişen yaşam standartlarına göre işlevi sadece örtünme ihtiyacını gidermek için kullanılan ana materyallerden biri olmuştur. Bununla birlikte, tarihsel gelişimi sürecinde deri sadece örtünme ihtiyacının ötesine geçerek, kullanım amaçlarına ve buna paralel kimyasal olarak gördüğü işlemlere bağlı olarak adeta bir sanat halini almıştır. Orta Asya Türk Kültüründe de önemli bir yeri olan ham deri sanatının, gelişiminin, teknolojinin ilerlemesinden, çok önceleri, hatta ilk çağlardan itibaren başladığını söylemek mümkündür.

Bununla birlikte, bütün coğrafyalarda genel olarak aynı hayvan türlerinin var olmasına karşın, farklı kültürlerde kullanım alanları ve ihtiyaçlarına göre değişik tekniklerle işlenmiştir. Zaman içinde de gelişen teknolojiye paralel olarak, ham deri değişik kimyasal işlemlerden geçerek işlenmiş deri olarak değişim göstermiş ve giysi tasarımının hemen her alanında çeşitli varyantları ile öne çıkmıştır. Günümüzde ham deri büyük ölçüde yerini işlenmiş deriye bırakmıştır.

Tez çalışması kapsamında ham deri ve işlenmiş deri, hayvan çeşitlerine göre sınıflandırılarak, kullanım amaçları ve üretim teknikleri irdelenmiş, geçmişten günümüze giysi tasarımındaki önemi ve etkisi de araştırma kapsamına alınarak, etkisi ve önemi yazılı ve görsel kaynaklarla desteklenmiştir. Tezin ana amacı günümüzde unutulmaya yüz tutan ham deri kullanımı ve sanatının önemini vurgulamaya yönelik olarak, araştırma kapsamında ham deri kimyasal işlemlere maruz bırakılmadan, minimal işlemlerle giysi tasarımında kullanılabilir hale getirilmiştir.

Tez çalışma süresi boyunca benden bilgisini, yardımlarını, desteğini ve sabrını esirgemeyen, değerli tez danışmanım, Tekstil ve Moda Tasarımı Ana Sanat Dalı Bölüm Başkanım, Sayın Yard. Doç. Dr. Şöhret AKTEPE'ye, sevgili arkadaşım Serkan KARAKOÇ'a ve bana destek olan aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2017

Orçun İNEGÖLLÜ

ÖZET

İlkçağlardan beri ham deri, dayanıklılığı ve işlevselliğine paralel olarak insanoğlunun günlük yaşamında, örtünme amaçlı kullandığı en önemli materyallerden biri olmuştur. Çeşitli coğrafyalarda, iklim şartlarına ve sosyo-kültürel farklılıklara ve toplumların refah düzeyine göre işlenme ve kullanım alanları olarak çeşitli farklılıklar göstermiştir. Türk kültürün de köklü bir geçmişe sahip deri kullanımı, hayvancılığın son derece gelişmiş olduğu Orta Asya Türklerine dayanmaktadır.

Halen, Türkiye ve dünya moda endüstrisinde deri önemli bir yer tutmaya devam etmektedir. Ancak gelişen teknoloji ile birlikte ham deri yerini giderek işlenmiş deriye bırakmıştır. Ham deri; işlevsellik, sağlamlık ve organik yapısından dolayı, işlenmiş deriye oranla daha sağlıklı olmasına rağmen, günümüzde, birçok kimyasal işleme maruz kalmış işlenmiş derinin kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Bu gözlemden hareketle, Bu araştırmada sırası ile; günümüzde deri, dericilik sanatı ve zanaatının gelişimi, derinin kaynakları ve genel özellikleri, hayvan türlerine göre tasarımında kullanımı ve üretim teknikleri, giysi modasında derinin kaynakları, derinin günümüz Türk ve dünya modası üzerindeki etkisi de ilave edilerek geniş bir perspektifle ve kronolojik olarak irdelenerek incelenmiştir. Çalışma ham deri ile yapılan özgün uygulama çalışması ile de desteklenmiştir.

Anahtar kelimeler; Moda, Tekstil, Deri, Ham Deri, İşlenmiş Deri, Üretim

ABSTRACT

Since antiquity, unprocessed leather, in parallel with its durability and functionality, has been one of the most significant materials human beings used in their daily lives, mainly for the purpose of covering. It varied in terms of processing and areas of use depending on various geographies, climates, sociocultural differences and welfare levels of societies. The use of leather, which has a deep-seated history in Turkish culture, dates back to Central Asian Turks who were tremendously well-developed in animal husbandry.

At present, leather continues to occupy a vital place in Turkey and world fashion industry. However, with developing technology *unprocessed leather* has given its place to processed leather. Despite the fact that unprocessed leather is healthier than processed leather (due to functionality, durability and organic texture), at present processed leather, which is exposed to several chemical processes, is observed to be used.

With reference to this observation, the following topics have been investigated chronologically and with a broad perspective: leather at present, the development of art and craft of leather, sources and general properties of leather, use in design depending on the types of animal and manufacturing techniques, sources of leather in clothing fashion, and the impact of leather on fashion in the world as well as in Turkey. The study is also supported with the distinctive implementation work done with unprocessed leather.

Key Words; Fashion, Textile, Leather, Unprocessed Leather, Processed Leather, Manufacturing.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
ŞEKİL LİSTESİ	VI
1. GİRİŞ	1
2. TARİHSEL SÜREÇ	2
3. MALZEME OLARAK DERİ	7
3.1 Ham Deri.....	11
3.1.1 Büyükbaş Hayvan Derileri.....	13
3.1.2 Küçükbaş Hayvan Derileri.....	14
3.2 İşlenmiş Deri.....	15
3.2.1 Büyükbaş Hayvan Derileri.....	19
3.2.2 Küçükbaş Hayvan Derileri.....	19
4. GİYSİ TASARIMINDA DERİNİN KAYNAKLARI VE GENEL ÖZELLİKLERİ	20
4.1 Giysi Tasarımındaki Üretim Aşamaları.....	20
4.1.1 Büyükbaş Hayvanlardan Elde Edilen Deriler ve Özellikleri.....	20
4.1.2 Küçükbaş Hayvanlardan Elde Edilen Deriler ve Özellikleri.....	21
4.2 Deri İşleme ve Deri Giysisi Üretim Süreci.....	22
4.2.1 Deri Giysi Kalıplarının Hazırlanması.....	27
4.2.2 Deri Giysilerin Dikim Aşaması.....	28
4.3 Giysi Tasarımında Deri ve Malzeme.....	33
4.3.1 Deri ve Aksesuarların Seçimi.....	33
4.3.2 Deri Giysi Tasarımlarında Ürün Grupları.....	33

5. DERİNİN TÜRK VE DÜNYA MODASI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	36
5.1 HedefKitle ve Tasarıma Etkisi.....	56
5.2 Derinin Yapısı ve Tasarıma Etkileri.....	57
6. HAM DERİ İLE YAPILAN UYGULAMA ÖNERİLERİ.....	58
7. SONUÇ.....	67
8. KAYNAKLAR.....	69
9. İNTERNET KAYNAKLARI	70
10. ÖZGEÇMİŞ.....	73



ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 2.1 İlk insanlarda deri kullanımı.....	2
Şekil 2.2 Deri ayakkabı üreten işçiler (15.yy)	3
Şekil 2.3 Osmanlı dönemi çizme örneği	4
Şekil 2.4 Osmanlı dönemi terlik örneği	5
Şekil 2.5 Sanayi döneminde dericilik	5
Şekil 2.6 Atatürk'ün Manevi Kızı ve ilk kadın pilotlardan Sabiha Gökçen deri giysisiyle uçakta	6
Şekil 3.1 İşlenmemiş hayvan derileri.....	8
Şekil 3.2 Derinin bölümleri.....	10
Şekil 3.3 Ham Deri.....	12
Şekil 3.4 Büyükbaş Hayvanlar.....	13
Şekil 3.5 Küçükbaş Hayvanlar.....	14
Şekil 3.6 Deri işleme aşamaları.....	15
Şekil 3.7 Deri işleme aşamaları.....	16
Şekil 3.8 Deri işleme aşamaları.....	17
Şekil 3.9 Deri işleme aşamaları.....	17
Şekil 4.1 Derinin sınıflandırma aşaması	23
Şekil 4.2 Anilin işleminden sonra ayırma işlemi	23
Şekil 4.3 Deriyi yuvarlayıp sarma işlemi.....	24
Şekil 4.4 Sprey boyama işlemi.....	24
Şekil 4.5 Kabartma işleminde kullanılan kalıplar	25
Şekil 4.6 Kabartma Makinası ve Kabartma işlemi	25

Şekil 4.7 Ceket kalıbı ön kısım	27
Şekil 4.8 Ceket kalıbı arka kısım	28
Şekil 4.9 Ceket kalıbı parçaları	28
Şekil 4.10 Açık dikiş tekniği.....	30
Şekil 4.11 Açık dikiş yapıştırma	30
Şekil 4.12 Açık dikiş yapıştırma son aşaması.....	31
Şekil 4.13 Düz dikiş tekniği.....	31
Şekil 4.14 Çift İğne veya Üçlü İğne dikiş tekniği.....	32
Şekil 4.15 Tek ve çift Raw kenar dikiş tekniği.....	32
Şekil 4.16 Deri modelleri	34
Şekil 4.17 Deri modelleri	35
Şekil 4.18 Deri yan ürünler	35
Şekil 5.1 Atıl Kutoğlu'nun New York Moda Haftası'nda sergilenen 2004 ilkbahar yaz koleksiyonu.....	38
Şekil 5.2 Avant - Gardecouturn koleksiyonu.....	39
Şekil 5.3 Simay Bülbül Tasarımı	40
Şekil 5.4 Simay Bülbül Tasarımı	40
Şekil 5.5 Azzedine Alaia, koleksiyonundan bir parça	41
Şekil 5.6 Ann Demeulemeaster, 2011	42
Şekil 5.7 Ann Demeulemeaster, Spring, 2011	43
Şekil 5.8 Ann Demeulemeaster, Springsummer, 2011	43
Şekil 5.9 Ann Demeulemeaster, Spring	44
Şekil 5.10 Ann Demeulemeaster, Koleksiyonundan bir parça	45
Şekil 5.11 Ann Demeulemeaster, Koleksiyonundan bir parça	45

Şekil 5.12 Ann Demeulemeaster, Koleksiyonundan bir parça	46
Şekil 5.13 Riccardo Tisci, Paris moda haftası	47
Şekil 5.14 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012	48
Şekil 5.15 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012	48
Şekil 5.16 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012	49
Şekil 5.17 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012	49
Şekil 5.18 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012	50
Şekil 5.19 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012	50
Şekil 5.20 Alexander McQueen İlkbahar 2010.....	51
Şekil 5.21 Alexander McQueen İlkbahar 2010.....	52
Şekil 5.22 Alexander McQueen, 2009.....	52
Şekil 5.23 Matraş deri çanta tasarımı.....	53
Şekil 5.24 Derimod deri giyim tasarımları.....	54
Şekil 5.25 Derimod deri giyim tasarımları.....	55
Şekil 5.26 Derimod deri giyim tasarımları.....	55
Şekil 6.1 Proteini alınmış deri (Ham Deri)	58
Şekil 6.2 Yukarıda belirtildiği üzere yıkama işleminden sonra ham deri.....	59
Şekil 6.3 Yukarıda belirtildiği üzere ham deri ve yumuşatma işleminden sonra ham deri.....	59
Şekil 6.4 Yukarıda belirtildiği üzere proteini alınmış derinin düz kalıp şekli	60
Şekil 6.5 Yukarıda belirtildiği üzere dantel görselinin çizimi	61
Şekil 6.6 Yukarıda belirtildiği üzere Lazer kesimden sonra dantel şekli.....	61
Şekil 6.7 Yukarıda belirtildiği üzere ham derinin yumuşatma işlemi.....	62
Şekil 6.8 Yukarıda belirtildiği üzere ham derinin kalıp aşaması.....	63

Şekil 6.9 Yukarıda belirtildiği üzere terzi mankeni üstünde ölçü alma ve kurutma işlemi	64
Şekil 6.10 Büstiyer arka kısmının kurdele ile sabitlenmesi.....	65
Şekil 6.11 Ham deriden yapılmış büstiyer	66



1. GİRİŞ

İnsanoğlu ilkçağdan itibaren ham deri ile giyinme, barınma ve örtünme ihtiyaçlarını karşılamıştır. Ancak çağlar boyu gelişen teknoloji ile günümüzde ham derinin yerini işlenmiş deri almıştır.

Ham deri kısmiyasal işlemlere maruz kalmamış doğal bir malzeme olmakla beraber, işlenmiş deri bir takım kimyasal işlemlerden geçerek üretime sokulmuştur. Ham deri doğal, dayanıklı ve uzun ömürlüdür işlenmiş deri ise doğallıktan uzak, dış etmenlere karşı göreceli olarak dayanıksız ve kısa ömürlüdür.

Günümüzde küreselleşme ve teknolojinin gelişimine paralel olarak hızlı üretim ve tüketim çağında yaşanması, giysi üretiminde de etkilerini göstermiştir. Ancak bu durum bazı hallerde tasarımda ve üretimde kalitenin ve estetiğın düşmesine neden olmuştur.

Tasarım tarihine bakıldığında da sanayi devrimini takip eden dönemlerde günümüzdekine benzer şekilde, hızlı üretim ve tüketimin, tasarım tarihine olumsuz etkilerini görmek mümkündür. Bu olumsuz etkiler genel olarak; maliyetin ve işçiliğın ucuzluğu, tasarımların ve desenlerin tekdüzeliği, işçiliğın ve malzeme kalitesinin düşmesi olarak sıralanabilir. Sanayi devrimi sonrasında ortaya çıkan Art and Craft (Sanat ve Zanaat) hareketi de bu kaygıyla doğmuştur.

Teknoloji çağı olan günümüzde ise Sanayi devrimi sonrası dönem, bu yönden aynı kaygıyı taşımak mümkündür. Üretime sokulması çok zahmetli ve süreç işleyen ham deriyle üretilen giysileri, gelişen teknoloji karşısında adeta unutilan el sanatlarından biri olarak tanımlamak mümkündür. Türk giysi tarihinde ise önemli bir yer tutan ham deriyle, sanat eseri niteliğinde özgün tasarımlar yapmak mümkündür. Yazılı ve görsel kaynaklar incelendiğinde, günümüz de ham derinin artık hemen hemen hiç kullanılmadığı görülmüştür.

Bu amaçla tez çalışmasının uygulama aşamasında ham derinin doğal işlenme şekilleri ile büstiyer modeli çalışılmıştır. Yöntem olarak proteini alınmış ham deri sadece su ve sirke ile yumuşatma işlemine tabi tutulmuştur. Tasarım olarak dantel görünümü verilmiştir.

2. TARİHSEL SÜREÇ

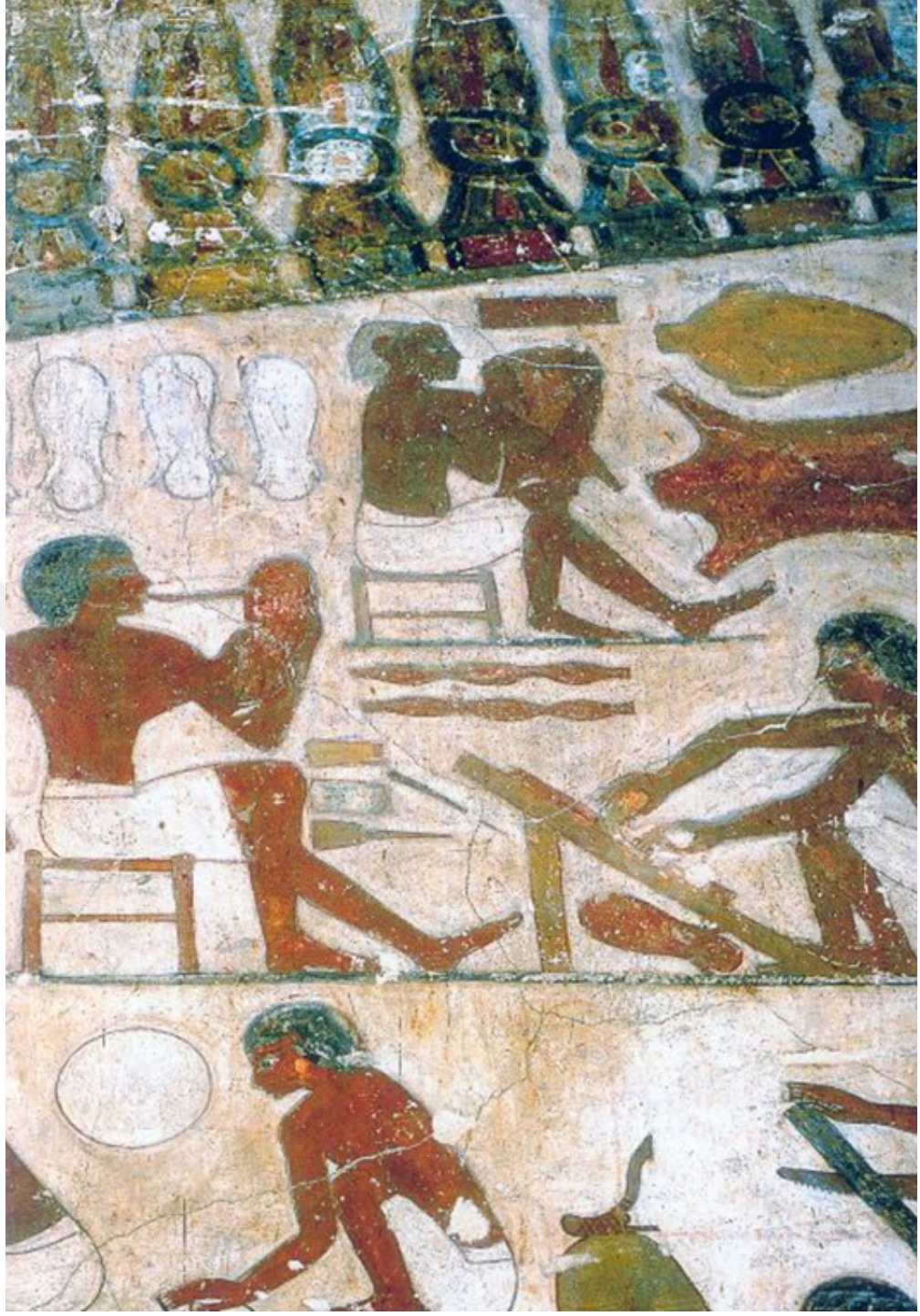
İnsanlık tarihinin başlangıcından beri örtünmek içgüdüğü ile ilk kullanılan malzemelerin başında deri gelmektedir. (Bkz. Şekil 2.1)



Şekil 2.1 İlk insanlarda deri kullanımı

Kaynak: <http://ertanyurderi.blogspot.com/2010/02/metroseksuel-neandertaller-veyaratclga.html>
(15.05.2012)

Deri üretimi M.Ö 3000 yıllarına kadar dayanmaktadır. Sağlamlığından dolayı ayakkabı, koşum hayvanlarının arabalarındaki saraçlık işlerde ve torba olarak kullanılmıştır. İlk üretim merkezlerinden biri Anadolu olmuştur. (Özdemir ve Kayabaşı 2007, 40-41) (Bkz. Şekil 2.2)



Şekil 2.2 Deri ayakkabı üreten işçiler (15.yy)

Kaynak: Anne-Laure Quillieriet, The Leather Book, Assouline Publishing, USA, 2004, s.15

M.Ö 1650 yıllarında Girit adasındaki kazılarda bulunan prens mezarlarında fil derisinden yapılmış deri parçaları bulunmuştur. M.Ö 1000-1200 yıllarında Hitit imparatorluğunda alüminyum ile tabaklama işlemi geliştirilmiştir. Bulunan deri parçalarında bitkisel tabaklama işlemi yapıldığı görülmüştür. Bitkisel tabaklama işlemi Anadolu'dan sonra, Girit adasına oradan da Yunanlılara kadar ulaşmıştır. (Özdemir ve Kayabaşı 2007, 44-45)

Roma ve Bizans kazılarında, çocuk mezarlarında deri parçalarına rastlanmıştır. Arkeolojik kazılara göre Romalılarda sandalet ve deri giysilerinin önemli bir yer tuttuğu görülmüştür. Sonraki dönemlerde bu kalıntılardan etkilenen Selçuklu ve Osmanlı Türklerinin, deri sanatının gelişimine katkısı olmuştur. Ham deri, Osmanlı döneminde ordunun temel malzemeleri arasında yer almıştır. 1453 yılında İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet İstanbul Saraçhanesini yaptırmıştır. Ordunun savaş kıyafetleri ve kitap ciltleri burada yapılmıştır. (Özdemir ve Kayabaşı 2007, 45-46) (Bkz. Şekil 2.3, Şekil 2.4)



Şekil 2.3 Osmanlı dönemi çizme örneği

Kaynak: Topkapı sarayı müzesi koleksiyonlarında yer alan saray işi çizme. (Sakaoğlu, Akbayar 2002:163)



Şekil 2.4 Osmanlı dönemi terlik örneği

Kaynak: Topkapı sarayı müzesinde bulunan 17.yy. ait üzeri boyalı ve işlemeli Osmanlı terliği
(Sakaoğlu, Akbayar 2002:165)

XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Avrupa genellikle Türk derilerini tercih etmiştir. Bu dönemlerde Fransız ve İtalyan dericiler Türkiye'ye gelip dericilik hakkında bilgiler almışlardır. Cumhuriyet dönemine kadar babadan oğula geçen dericilik, bu dönemde yaşanan savaşlar ve ekonomik zorluklardan dolayı Avrupa ülkelerinin gerisinde kalmaya başlamış ve gerilemiştir. (Özdemir ve Kayabaşı 2007, 48-49)
(Bkz. Şekil 2.5)



Şekil 2.5 Sanayi döneminde dericilik

Kaynak: <http://www.fabulousfabsters.com/rewriting-british-leather-history-deborah-thomas-doe/>

1980 den sonra ise dış ticaret dış ticaret serbestliği politikasının başlaması ile deri sektörü tekrardan canlanmıştır. Avrupa ülkeleri ile deri ticareti yapılmaya başlanmış ve ülkeye döviz girdisinde büyük katkı sağlanmıştır.



Şekil 2.6 Atatürk'ün Manevi Kızı ve ilk kadın pilotlardan Sabiha Gökçen deri giysisiyle uçakta

Kaynak: <http://www.gazetevatan.com/sabiha-gokcen-kimdir--927570-gundem/>

Günümüzde de, Türkiye hayvancılık sektöründe ilk sıralarda yer almakta olup buna paralel olarak da Dünyada dericilik sektöründe önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır.

3. MALZEME OLARAK DERİ

Deride genel olarak üç tabaka bulunmaktadır; Üst deri (Epidermis), orta kısım öz deri (Corium), içteki kısma da alt deri (Subcutis) adı verilmektedir. Üst deri, toplam deri kalınlığının yüzde 1' ini oluşturur. Öz deri, toplam deri kalınlığının yüzde 85' ini oluşturur. Alt deri ise toplam deri kalınlığının yüzde 15' ini oluşturur.

Dış tesirlere karşı dayanıklı ve sert olan üst tabaka, derinin işlenmeye başlamasıyla atılmaktadır. Boynuz katı olarak bilinen bu kat ham derinin ölü katıdır. Öz deri vücudun orta tabakasında yer alır. (Özdemir ve Kayabaşı 2007, 71-72)

En dıştaki ölü hücreler kabuk durumunda olup, bu tabakada boynuz, tırnak, kıl ve tüyler bulunmakta ve devamlı yenilenmektedir. Kılların kesecikleri corium'a kadar uzanırken kıllar, kendilerini yağlandıran yağ bezeleri ile beslenmektedir. Epitel dokunun üst yüzeyi ve et ile birleşen iç yüzeyinden oluşmaktadır. Bağlayıcı bölüm ise kan damarlarına kanı aktaran hücrelerden oluşmaktadır. Üst yüzey deri çok katmanlı epitel yapıdan meydana gelmektedir.

Yetişkinliğini tamamlamış hayvanlarda üst yüzey epitel yapısı olgunlaşarak kuvvetli bir koruyucu tabaka durumunu alır. Derinin en üst tabakasında sınırlar bulunmaktadır. Sınır miktarı az ve ince yapıda olup, üst yüzeyi kapatmaktadır. Derinin üretim aşamasında bu kısım atılmaktadır. Derinin öz yüzeyi, derinin üst deri bölümü olan epidermis bölümünün altında bulunmaktadır. Derinin öz yüzeyi koruyucu özelliğe sahip olup, dış etkenlerden gelen mekanik etkilerden korunmayı sağlamaktadır. Öz yüzey derinin en kalın tabakasıdır ve yüzey yapısı farklıdır. Derinin alt kısmı bağ dokusuna sahiptir. Bu doku derinin en alt kısmındaki kaslarla deriyi ete bağlayan bölümdür. Alt kısım yumuşak bir yapıya sahiptir. Derinin kaygan ve katlanabilir olması bu özelliğinden dolayıdır. (Özdemir ve Kayabaşı 2007, 72-73)

Kendi haline terk edilen deriler, çevredeki mikroorganizmalar için çok elverişli bir ortam oluşturmaktadır. Organik yapısının kısa zamanda bozulması, kokuşması ve sonuçta dericilik için önemini kaybetmesinin yanında çevreyi de kirletmektedir. Bu şekilde zararlı mikroplar saçan ve kötü kokular meydana getiren

bir kaynak haline dönüşmektedir. Derinin bozulmaması için uygun teknolojik önlemler kesimden hemen sonra alınmaktadır. (Özdemir ve Kayabaşı 2007, 72-73)



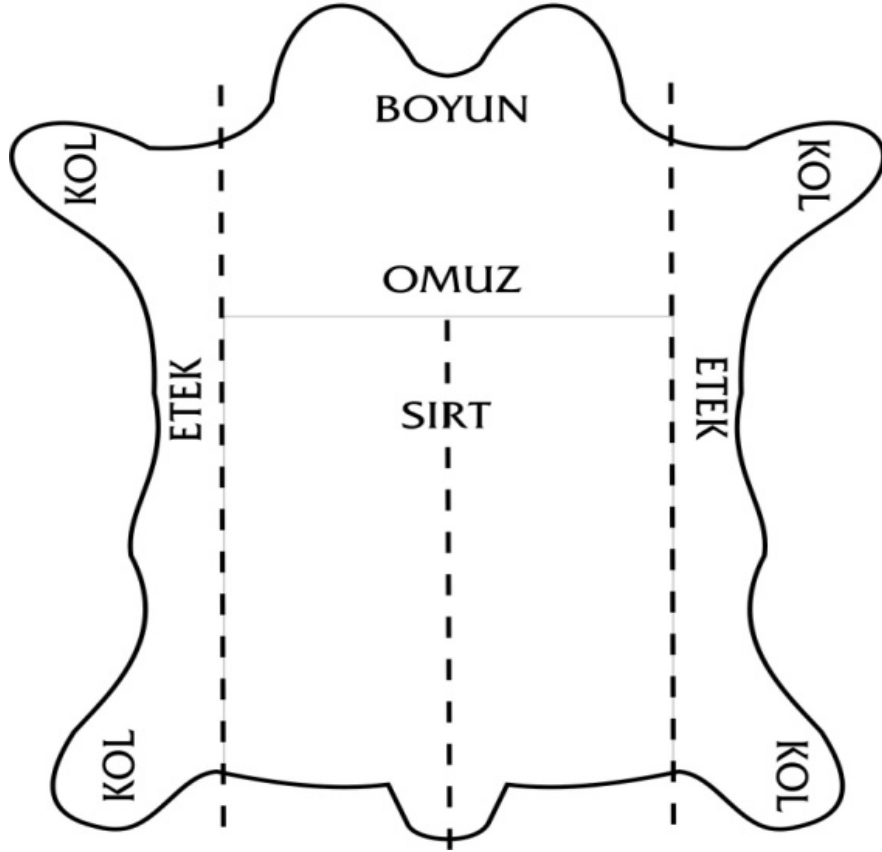
Şekil 3.1 İşlenmemiş hayvan derileri

Kaynak: Melda ÖZDEMİR, Nuran KAYABAŞI; 2007: 69

Deri hayvan sırtından yüzülmesinden itibaren mikroorganizma ve ısıların etkisiyle kokmasının ve bozulmasının engellenmesi amacıyla tuzlanmaktadır. İstif ve ayrımı, kullanılacağı alana göre yapılmaktadır. Derilerin üretim yerine getirilmesine kadar geçen sürede korunabilmesi için 3 yöntem kullanılmaktadır; Tuzlu-Yaş (Salamura) Derileri, Tuzlu-Kuru Deriler, Hava Kurusu Deriler. (Özdemir ve Kayabaşı 2007, 71-72)

- **Tuzlu-Yaş (Salamura) Derileri:** Konserve amacıyla taze küçükbaş hayvan derilerinin teknik özellikte sodyum klorür (tuz) kullanarak korunması yöntemidir. Deride bulunan suyun bir kısmının yerine tuzun geçmesi ve diğer kısımlarının tuzlu su ile atılma bu yöntemi esasıdır. Ayrıca mikroorganizmaların etkisi tuzun antiseptik özelliği sayesinde bir ölçüde önlenmiş olmaktadır.
- **Tuzlu-Kuru Deriler:** Taze derilerin teknik özelliklerine sodyum klorür veya farklı herhangi bir koruyucu madde kullanılarak işlenmesidir. Bu yöntemde, deri sundurma altında ve açık havada kurutulmasıyla elde edilmektedir.
- **Hava Kuru Deriler:** Bu yöntemde deri, konserve amacı ile taze derilerin üzerine herhangi bir işlem uygulanmadan, yağı alındıktan sonra gölge bir yerde, doğrudan hava ceryanı ile kurutularak elde edilmektedir. Bu deriler gün kuru veya rüzgâr kuru olarak adlandırılmaktadır. En hassas konserve sistemi olan hava kurusunda 2-3 günlük süre içinde ve en iyi şekilde yapılmaktadır. Bu yöntemde derinin, kırılması, saklanması ve taşınmasında çok dikkatli olunması gerekmektedir. (Özdemir ve Kayabaşı 2007, 72-73)

DERİNİN BÖLÜMLERİ



Şekil 3.2 Derinin bölümleri

Kaynak: Melda ÖZDEMİR, Nuran KAYABAŞI; 2007: 26

Deriler piyasaya sürülmeden önce birçok işlemden geçirilir. Yüzülen ve işlenmeye hazır olan deriye “ham deri”, işlemden geçen deriye ise “mamul deri” denir.

3.1 Ham Deri

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların kesiminden sonra yüzme işlemi yapılarak elde edilen ve salamura işlemi haricinde başka bir uygulama yapılmamış deriye "Ham Deri" denir.

Aynı koşul ve koruma uygulamalarından elde edilen, yine benzer tip ve cins özellikleri taşıyan ham derilere "Ham Deri Partisi" denilmektedir.

Ham deri yapısı bakımından; %64 su, %30 protein, %3 karbonhidrat, %2 yağ, %0,5 çeşitli mineraller ve %0,5 farklı maddeler içermektedir. (I. Ulusal Deri Sempozyumu 7-8 Ekim 2004)

Kesim Uygulaması: Hayvan boyun bölgesinden başlamak suretiyle, göğüs üzerinden karına, oradan da kuyruğa olacak şekilde kesim işlemi yapılır. Bacak bölgesindeki kesim, uzunluk hattına dik olacak şekilde yapılmalıdır. Lakin kesim işlemi yapan kişilerin kendi alışkanlıkları, bu uygulama sırasına her zaman uymamaktadır.

Yüzme İşlemi: Alt derinin, bağ doku tabakasından bıçak ile ayrıştırılmasıdır. Günümüz teknolojisi sayesinde deriyi, kesimi yapılmış hayvandan kolayca ayıran yüzme makineleri tercih edilmektedir. Bu teknoloji ile yüzme işlemi esnasında zarar görmemiş deriler elde edilmektedir.

Konservasyon uygulaması: Yüzme işlemi sonrasında yapılması gereken bu uygulama, elde edilen derinin bakteriler ve mikroorganizmalarca deforme ve çürümeye uğramaması, ayrıca derinin sağlamlığını korumak ve arttırmak için yapılmaktadır. (Topbaş İstanbul, 12-13)

Ham deri elde etmek için yapılan bu uygulamaların, konusunda uzman ve günümüz teknolojisini kullanan kişiler ya da firmalar tarafından yapılması, olası deri üzerindeki hataları engellemektedir. Bu bağlamda amaç kusursuz bir ham deri elde etmektir.

Ham deriden elde edilecek olan mamul deri aşamasına kadar geçen zamanda stoklama işlemi için seçilmesi gereken depolar, uygun ısıda, hava alan ve güneşe maruz kalmayacak şekilde olmalıdır. Ayrıca böcek, sinek gibi haşere işgaline önlem alınmalıdır. Stoklama işlemi, çok yüksek olmayacak ve ara verilerek dizimler yapılacak şekilde gerçekleştirilmelidir.

Sanayide işlenen deri çeşitleri, elde edildikleri hayvanın, yaş ağırlığına, deri alanına, büyüklüğüne, kıl örtüsüne, deri kalınlığına göre değişkenlik gösterir ve çeşitli gruplara ayrılır.

Üretim için gerekli olan hammadde hayvancılık sektöründen karşılanmaktadır. Ham deri, hayvanların gövdelerini kaplayan ve vücudunu dış etkilere karşı koruyan; mevsim, gıda, cins, ırk, yaş ve bakım şartlarına göre değişiklik gösteren bir yapıdadır. Kılı ve yünü temizlenmiş hayvan derisi, uygun şekilde işlendiği zaman, birçok alanda kullanıma elverişli bir madde niteliği kazanmaktadır. (I. Ulusal Deri Sempozyumu 7-8 Ekim 2004)



Şekil 3.3 Ham Deri

Kaynak: Melda ÖZDEMİR, Nuran KAYABAŞI; 2007: 72

3.1.1 Büyükbaş Hayvan Derileri

Dana, sığır, boğa, manda, inek, at, deve vb. hayvanlardan elde edilen deriler; Kromlu ve kayış kösele, taban astarı, vaketa, antilop, gderi ve rugan gibi ürünlerin hammaddesini oluşturur. (zdemir ve Kayabaşı 2007, 70)



şekil 3.4 Büyükbaş Hayvanlar

Kaynak: <https://paratic.com/buyukbas-hayvan-yetistiriciligi-yaparak-para-kazanmak/>

3.1.2 Kkbaş Hayvan Derileri

Kuzu, oğlak, ceylan, tiftik, keçi, koyun vb. hayvanlardan elde edilen deriler; Maroken, vidala, astar sahtiyan, gderi, napa, set ve meşin gibi diğer değerli derilerin hammaddesini oluşturur. (zdemir ve Kayabaşı 2007, 70)



şekil 3.5 Kkbaş Hayvanlar

Kaynak: <http://yenigunazete.com/haberresimler/kucukbas-hayvanlar.jpg>

3.2 İşlenmiş Deri

Derinin işlenmesinde belli başlı aşamalar mevcuttur. İlk aşama olan; Islatma, konservasyonu yapılmış ham derinin yüzme işlemi yapıldığı andaki niteliğine döndürülmesidir. Bu uygulama, deriyi işlerken kullanılacak olan kimyasal maddelerin etki oranını arttırmak için yapılmaktadır.

Islatmadan sonra gelen aşama “Kıl/Tüylerden Arındırma ve Kireçlik” olarak adlandırılır. Islatılan ham derinin kimyasallar ile kıllardan arındırılarak, deri yağı ve proteininin alınmasıyla gözenekleri açılması hedeflenmektedir.

Sonrasında yapılan kireç giderme işlemi, derinin PH değerini tabaklamadan önce düşürmek içindir. (Topbaş İstanbul, 17)



Şekil 3.6 Deri işleme aşamaları

Kaynak: <http://www.debagkimya.com/category/deri-kimyasallari>

Sama işlemi ile proteini alınmış ve Piklaj uygulamasıyla PH değeri 3 seviyelerine getirilmiş deri artık Kromlama işlemine hazır hale gelmiş demektir.

Kromlama yapılarak derinin protein yapısında bulunan karboksiliklerin ağ şeklinde bir yapıya kavuşturulması tamamlanır. Derinin işleme aşamaları içerisinde en etkili bölüm olduğu varsayılan kromlamaya, ana tabaklama işlemi de denilmektedir.

Kromlama işleminden sonra, gelecek aşamalarda kullanılacak olan kimyasal maddelerin deriye işleme oranını arttırmak için pH değerinin 5-6 seviyelerine getirilmesine ise Nötralizasyon denilmektedir.

Sıradaki işlem olan Retenaj bir diğer ismi ile tekrar tabaklama aşamasında ise, deriye istenilen özelliklerin katılması ve sağlamlık ile kalitesinin artırılması için bitkisel, sentetik ve mineraller ile veya bunların bileşimleriyle yeniden uygulama yapılmasıdır. (Topbaş İstanbul, 18)



Şekil 3.7 Deri işleme aşamaları

Kaynak: <http://www.debagkimya.com/category/deri-kimyasallari>

Sonraki işlem olan yağlama adı üzerinde, derinin yağlanarak istenilen yumuşak ve esnek yapıya kavuşturulması ve dayanıklılığın artırılması amacıyla uygulanmaktadır.



Şekil 3.8 Deri işleme aşamaları

Kaynak: <http://www.debagkimya.com/category/deri-kimyasallari>

Sondan bir önce gelen işlem ise boyamadır. Anlaşılacağı üzere derinin kesit ve yüzeyi boyanarak istenilen renk ve görünüme kavuşturulmaktadır.



Şekil 3.9 Deri işleme aşamaları

Kaynak: <http://www.debagkimya.com/category/deri-kimyasallari>

Artık sona gelindiğinde Finisaj işlemi uygulanır. İşlenmiş derinin yüzeyi finisaj malzemeleri ile kaplanarak, hem harici etkenlerden korumak hem de ürünün ihtişamını arttırmak amaçlanmaktadır. (Topbaş İstanbul, 18)

Türk deri ürünleri üretiminde kullanılan büyükbaş hayvan derilerinin yüzde 46'sı, küçükbaş hayvan derilerinin ise yüzde 75'i ithalatla karşılanmaktadır. İthalata bu oranda bağımlılığın nedeni ise hem sayısal hem de kalite açısından sanayi ihtiyacının yurt içinden karşılanamamasıdır.

Ham deri üretiminin tek kaynağı hayvancılık olduğu için, hayvan varlığı ve hayvancılıktaki gerilemeler bu sektörü doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, canlı hayvan ihracatının yapılması da ihtiyaç duyulan ham deri kaynaklarının da elden çıkarılması anlamına gelmektedir.

Ülkemizde üretilen ham deri konusunda sağlam verilere ulaşabilmek oldukça güçtür. Zira Türkiye de sağlıklı hayvan sayımı, envanteri ve hayvan doğum kütükleri olmadığı için doğru bilgilere ulaşılammaktadır. (I. Ulusal Deri Sempozyumu 7-8 Ekim 2004)

3.2.1 Büyükbaş Hayvan Derileri

Düve ve inek olarak iki cinse ayrılır. Düve hayvanı henüz buzağılamamış genç dişi sığırdan elde edilen deridir. Yüksek deri kalitesine sahiptirler. Homojen ve çok ince bir kolagen yapısına sahiptir.

İnek hayvanı çoğunlukla buzağılamış yaşlı sığır derileridir. Gebelikten dolayı karın ve yanlarda esnemeler ve genişlemeler görülür. Bundan dolayı deri kalitesi düşüktür. Büyükbaş Erkek Hayvanlar üç cinse ayrılırlar; dana, Boğa ve Öküz.

Dana Derisi: Henüz gelişmemiş erkek hayvan derisidir.

Boğa Derisi: Bir yaşından büyük erkek sığırların derisidir. Damızlık olarak seçilirler. Bu nedenle deri dokusu daha kötü durumdadır.

Öküz Derisi: Yetişkin, gelişmiş ve kısırlaştırılmış erkek hayvan derisidir. Genellikle sıkı bir dokuya sahiptir. Boğa derisine göre daha ince lif ve sırça yüzeyine sahiptir. (Papakçı ve Fırat 2003)

3.2.2 Küçükbaş Hayvan Derileri

Küçükbaş hayvanlar arasında kullanım yönünden ikinci sırayı koyun derileri almaktadır. Koyun ve kuzuların az bir bölümü kürkçülükte kullanılmaktadır. Bağ dokusundan ve üst yüzeyindeki karakteristik sırça deseninden dolayı genç keçi ve oğlaklardan kaliteli deri elde edilir. Koyun ve kuzularda yün yapısı ne kadar ince ve kıvrımlı ise, deri dokusu gevşek olmaktadır. Kıl koyunlarının derileri yün koyunlarına oranla daha sıkı bir yapıya sahiptir. Keçi ve oğlak derisinin daha çok bulunduğu ülkeler Hindistan ve Çin'dir. Bunları Türkiye, Avustralya ve Yeni Zelanda en fazla koyun postu ihraç eden ülkelerdir. Brezilya, Etiyopya, Kuzey Afrika ve Asya ülkeleri izlemektedir. (Papakçı ve Fırat 2003)

4. GIYSİ TASARIMINDA DERİNİN KAYNAKLARI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

Giysi tasarımında derinin kullanımı, işlenmiş deri ve ham deri olarak iki ayrı grupta değerlendirilmektedir. Mevcut imkanlar ve üretim kolaylığı sayesinde işlenmiş deri, giysi tasarımında daha çok kullanılmaktadır.

Tez kapsamında yapılan araştırmalar, ilk çağlardan beri kullanılmakta olan ham derinin, teknolojinin gelişimi ile birlikte giysi tasarımında işlenmiş deriye oranla çok daha az kullanıldığını göstermektedir. Günümüzde ham deri, giyim eşyası olarak neredeyse hiç kullanılmamaktadır. Ancak çalışma kapsamında görülmüştür ki bir takım teknik ve kimyasal işlemlerle ham deri özel giysi tasarımında kullanılabilir.

4.1 Giysi Tasarımındaki Üretim Aşamaları

Deri, çeşitli hayvanlara göre farklı sınıflardan oluşmaktadır. Bu sınıflar farklı kimyasal işlemler sonrasında derinin dokusuna, rengine ve formuna göre değişmektedir. Deriler çeşitlerine göre, giysinin tamamında veya farklı bölümlerinde kullanılabilir.

Deriler, özellikleri itibari ile tasarımı kısıtlayabilmektedir. Bu bağlamda deri çeşitlerine bakıldığında, giysi için uygun görülen hayvan derileri dört grupta ele alınabilmektedir. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 126)

4.1.1 Büyükbaş Hayvanlardan Elde Edilen Deriler ve Özellikleri

Büyükbaş hayvanlar kendi içinde farklı deri türleri içermektedir. Büyükbaş hayvanları boğa, inek, manda, sığır, deve, at gibi örneklendirebilmek mümkündür. Derisinden en fazla yararlanan büyükbaş hayvan ise sığırdır. Sığır derisi diğer türlere göre aynı özelliklere sahip olsa da, gövde büyüklüğü ve derisinin kalın yapısından dolayı farklılık göstermektedir. Sahip olduğu bu özellikler sayesinde tek

parça olarak kullanılabilir. Sığır derisi, sağlamlığı ve tek parça oluşundan dolayı ayakkabı sektörü ve saraciye ürünlerinde, diğer büyükbaş hayvan derilerine oranla çok daha fazla tercih edilmektedir.

Saraciye ürünlerinde, yoğun olarak kullanılan bir diğer deri ise, sığıra oranla daha genç olan dana derisidir. Daha ince ve daha küçük yapıya sahip olan dana derisi, kimyasal işlemler ile farklı renk ve doku elde edilerek kullanılabilir. Gövdeleri küçük, ağırlıkları az ve su oranı daha fazladır. Dana derisi inek derisi ile aynı özellikleri taşısa da, deri yüzeylerindeki farklılıklardan dolayı işleme aşamasında dikkat edilmesi gerekmektedir.

Manda derisi sığır derisine benzemektedir. Kalın ve sert yapıya sahiptirler ama yağ oranları azdır. Manda derisi siyah renktedir ve ayakkabıların kösele kısmında kullanılmaktadır.

At derisi ise tüylü yapıya sahiptir. Tüyün fazla olmasından dolayı kendine has bir parlaklığı vardır. At derisi hazırlanırken, gövdenin her yerinde bulunan tüylerin aynı yönde olmasına dikkat edilmelidir. Bu işlem dikkatli bir biçimde yapılmalıdır. At derisi az üretildiği ve işlem aşamaları zor olduğu için tekstil ürünlerinde kısıtlı kullanım olanakları sunmaktadır. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 126)

4.1.2 Küçükbaş Hayvanlardan Elde Edilen Deriler ve Özellikleri

Küçükbaş hayvanlar, evcil ve yabani olarak iki farklı şekilde adlandırılabilir. Evcil küçükbaş hayvanları koyun, kuzu, keçi, oğlak gibi örneklendirebilmek mümkündür. Giysi üretiminde en çok kullanılan koyun ve kuzu derileridir. Koyun ve kuzu derilerinin kullanım çeşitliliği, kimyasal işlemlerle sağlanmaktadır. Koyun türlerinin çoğu farklı coğrafi koşullara uyum sağlayabildiği gibi, derileri ise iklim çeşitliliğinden dolayı farklılık göstermektedir. Derisinden ve kürkünden ayrı ayrı faydalanılabilmektedir. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 126)

Koyun derisi, büyükbaş hayvanlara göre daha ince ve gövdeleri daha küçük olduğu için giysi üretim sektöründe en fazla kullanılan deri türüdür. Koyun derisinden üretilen giysilerde, derinin esnek yapısından dolayı makas kullanılmaz.

Özel bir bıçak yardımı ile kesilmesi gerekmektedir. Koyun derileri süet ve nubuk yapımında kullanılır. Süet ve nubuk üretiminde tüy yönlerine ve havlarına dikkat edilmelidir. Koyun derisi ile üretilen giysinin, görsel ve doku bütünlüğünün olumsuz olmaması için hav yönü çok önemlidir.

Keçi derisi, koyun derisine oranla daha sert olduğundan fabrikasyon işlemlere daha fazla dayanıklıdır. Ayakkabı üretiminde kullanılabilen olan keçi derisi, üretim açısından diğer küçükbaş hayvanlara oranla daha kolaydır.

Yabani küçükbaş hayvanlar domuz, tilki ve tavşandır. Domuz derisi diğer türlere göre yapısı bakımından daha kalındır. Domuz derisi, koyun derisine göre iki kat daha fazla büyüktür. Domuz her bölgede yetiştirildiği için fiyatı uygundur. Ayakkabı, çanta ve astar üretiminde kullanılmaktadır.

Yabani küçükbaş hayvanlar içinde en değerli tüy yapısına sahip olan deri yani kürk tilkide bulunmaktadır. Tilki, nüfusunun az olmasından dolayı deri sektörünün lüks ürünleri sınıfına girmektedir. Yoğun bir kıl yapısına sahip olan tilki derisi, kürk rengi ve dokusu sebebiyle şık bir görünüme sahiptir. Özel kış koleksiyonlarında kullanılmaktadır.

Tavşan ise giysi tasarımında kürkünden faydalanılan hayvan özelliği taşımaktadır. Gövde yapısı çok küçük olduğu için patchwork tekniği ile gövde yapısı genişletilmektedir. Tavşan kürkünden yapılan giysilerde tüy yönüne dikkat edilmelidir. Tüylerinin çeşitli bölümleri kısaltma yapılarak farklı dokular elde edilebilmektedir. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 127)

4.2 Deri İşleme ve Deri Giysisi Üretim Süreci

Derinin sınıflandırılması aşamasında tabaklanmış derilerin, anilin ya da yarı-anilin olacak şekilde boyama öncesinde ayrıştırılması gerekmektedir. Anilin işlemi sonrasında derileri ayırma işlemi gerçekleştirilmektedir. Sonraki işlemler kesme, sıralama ve deriyi yuvarlayıp sarma işlemidir. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 127) (Bkz. Şekil 4.1. Şekil 4.2. Şekil 4.3)



Şekil 4.1 Derinin sınıflandırma aşaması

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 67



Şekil 4.2 Anilin işleminden sonra ayırma işlemi

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 68



Şekil 4.3 Deriyi yuvarlayıp sarma işlemi

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 68

Sınıflandırılan deriler hangi ürün yapımında kullanılacak ise ayrılır ve spreyle boyama işlemi yapılır. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 127) (Bkz. Şekil 4.4)



Şekil 4.4 Sprey boyama işlemi

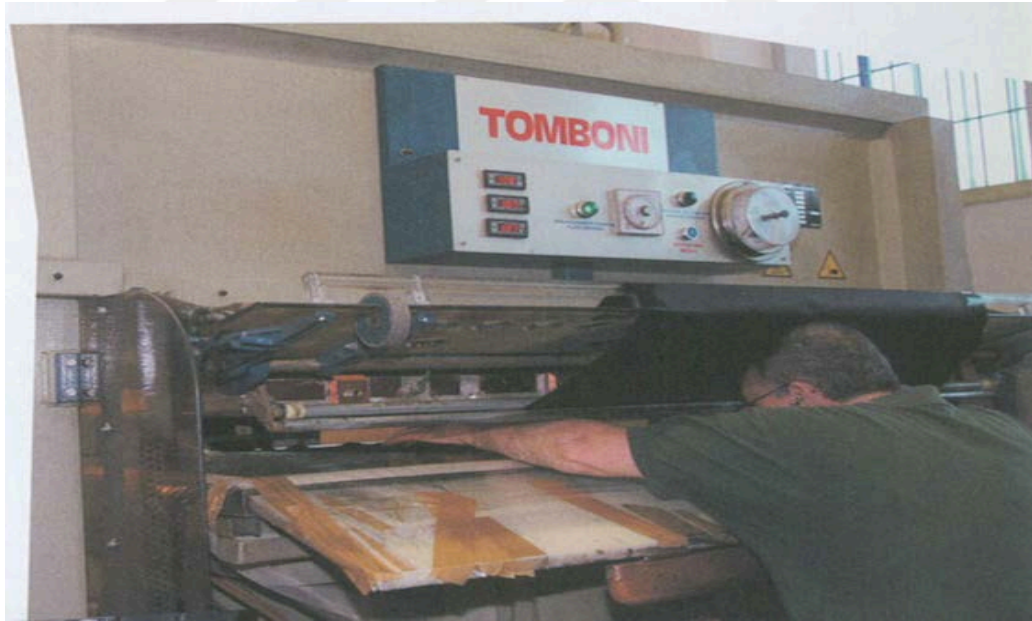
Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 69

Boyama işleminin bittikten sonra deri üstüne kabartma makinesi ile istenilen şekiller verilir. (Bkz. Şekil 4.5 Şekil 4.6)



Şekil 4.5 Kabartma işleminde kullanılan kalıplar

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 70



Şekil 4.6 Kabartma Makinası ve Kabartma işlemi

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 70

Deri, temin edildiği hayvan bakımından ele alındığında, boyut ve değer açısından farklılık göstermektedir. Maliyet hesaplamasını aşmamak ve ham maddenin doğru kullanılması için olası hata ve fire oranlarını en aza indirmek gerektiğinden, üretimin kontrollü ve planlı bir şekilde yapılması ilerlemesi sağlanmalıdır.

Deri giysi tasarımından sonra en önemli aşama kalıp aşamasıdır. Deride en az fire verecek şekilde kalıp üstüne konumlandırılmalıdır. Deri parçalarının ne çok büyük ne de çok küçük olmaması gerekmektedir. Parçalar büyük olduğunda dikim aşamasında zorluklarla karşılaşılabilirdiği gibi parçaların küçük olması durumunda ise işçilik maliyetlerin de artışlar görülmektedir. Deri giysisinde kullanılacak malzeme ve aksesuarlar üretim aşamasında akışı belirlemektedir.

Deri üretim aşaması sonlandıktan sonra, tasarlanan ürünün bir bütün halinde görülmesi hedeflenir. Üretilen ürün ve tasarımı arasında, hammaddenin elde edildiği hayvan cinsinin aynı renk ve dokuya sahip olmayışından kaynaklı farklılıklar oluşabilmektedir. Deri, diğer tekstil malzemelerinden farklı bir dokuya sahip organik bir hammadde olduğu için, giysi üretiminde kullanılan tekniklerin doğru seçilmesi olası olumsuzluklar yaşanmaması açısından önemli bir durum oluşturmaktadır. Üretim aşamasında dikiş ve nakış teknikleri ile lazer delme işlemi, deri giysi üretiminde uzmanlaşmış kişiler tarafından yapılması uygun görülmektedir.

Yeni moda deri giysileri için renk, doku, form, stil ve hedef kitle ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarım hazırlanmaktadır. Avrupa da ki deri fuarları bu konuda büyük önem taşımaktadır. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 128)

Deri tasarımcıları, farklı ve özgün çalışmalar yapabilmek için ileri sezon konsept ve tema koleksiyonlarında kullanacakları renk, doku ve tasarımları planlayarak ilerlemelidirler. Ön çalışma olarak eskizler yapmaya özen göstermeli, ihtiyaç ve beklentileri göz önüne alarak tasarımlarını yansıtabilecekleri doğru model ve hammaddeleri tercih ederek hareket etmelidirler.

Koleksiyondaki konsept tasarımların bıraktığı izlenimin satış grafiğine etkisi büyüktür. Ürünler belli bir konsept altında toplanmalıdır. Koleksiyon üretildiğinde, müşterinin koleksiyonu bir bütün içinde görmesi sağlanmalıdır.

4.2.1 Deri Giysi Kalıplarının Hazırlanması

Deri giysi tasarımı sonrasında deri ve aksesuarlar seçilmektedir. Bu aşamadan sonra modelistler, koleksiyondaki ürünlerin kalıplarını hazırlama işlemini yapmaktadırlar. Bu aşamada modelistlerin, tasarımı yapılmış giysi ile üretilen giysinin aynı olması ve kalıpları hazırlanan ürünlerin dikim aşaması sonrasında fiite alınan ürünlere göre ölçüsünde farklılık olmaması için dikkatlice çalışmaları gerekmektedir. Deri sektöründe kullanılan kalıp programları ile bilgisayar ortamında hazırlanan tasarımların ölçü sorunları minimum seviyelere inmektedir. Fakat gene de uzmanlaşmış modelistlerin yardımı ile yapılması önemli bir rol oynamaktadır.

Deri giysi kalıbı alınması işleminde, giysinin astar kalıplarını da modelistler hazırlamaktadır. Kullanılan astar kumaş olduğu için, deriye dikilme aşamasında dikkatli bir çalışma gerekmektedir. Dikiş payı, omuz ölçüsü ve etek ucu ölçüsü bu aşamada önemli bir yer tutmaktadır. Derinin ölçüleri ile astarın ölçüleri farklı alınmalıdır. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 128)

Ceket kalıbı çalışmasında, kesitleri göstermek için stil bandı kullanarak kalıptaki halini görebiliriz. (Bkz. Şekil 4.7 Şekil 4.8)



Şekil 4.7 Ceket kalıbı ön kısım

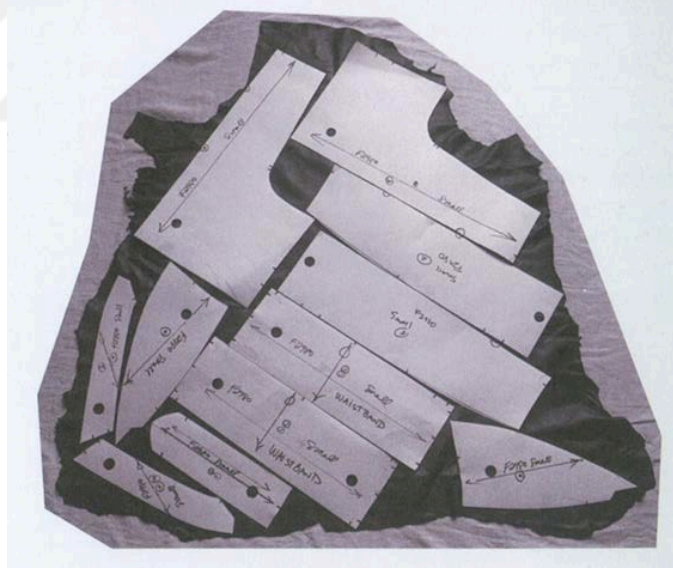
Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 117



Şekil 4.8 Ceket kalıbı arka kısım

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 117

Ceket kalıbı çalışmasında kalıp parçaları derinin üstüne en az fire verecek şekilde konumlandırılmalıdır. (Bkz. Şekil.4.9)



Şekil 4.9 Ceket kalıbı parçaları

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 118

4.2.2 Deri Giysilerin Dikim Aşaması

Deri tasarımlarının hazırlanması, üretimde kullanılacak deri çeşitlerinin seçilmesi, ürün için uygun aksesuarların belirlenmesi ve son olarak kalıp ve asortlama aşaması da bittikten sonra dikim işlemine geçilmektedir. Deri dokusu esnek ve kaygan bir yapıya sahip olduğu için, çift taraflı bant veya çeşitli ağırlıklar kullanmak dikim aşamasında hataları önlemek ve azaltmak için büyük önem taşımaktadır.

Dikim aşaması, parça başı ve bant sistemi şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Parça başı dikim aşamasında, bir ürünü bir makineci dikmektedir. Bant sisteminde ise her makineci giysinin bir bölümünü ürüne ekleyerek, sonuçta tek bir ürün elde etme şeklinde dikilmektedir. Bant sisteminde her makinecinin ayrı görevleri vardır. Ön ve arka bedene yaka, kol, cep, aksesuar vb. parçaların takılma aşamaları gibi çeşitli görevler verilerek dikim yapılmaktadır. Günümüzde çoğu firma, seri üretim açısından bant sistemini tercih etmektedir.

Deri dikimi, örme ve dokuma kumaşlarına göre farklıdır. Deri dikiminde kullanılan dikim şekilleri şöyledir; Açık ve düz dikiş tekniği, çift veya üçlü iğne tekniği, yapıştırma tekniği. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 129)

Aşama 1

Dikiş kavisli ise, en uygun dikiş payı 3mm olacak şekilde bırakılmalıdır. Eğer bundan daha az bir pay bırakılırsa giysi yırtılabilir. Yaka ve cep kapakları gibi Non-stres dikişler, yakın kesilebilir. (Bkz. Şekil 4.10)



Şekil 4.10 Açık dikiş tekniği

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 118

Aşama 2

Küçük bir fırça kullanarak dikiş payı tutkal ile yapıştırılır ve açık veya düz dikiş payına bastırılır. (Bkz. Şekil 4.11)



Şekil 4.11 Açık dikiş yapıştırma

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 118

Aşama 3

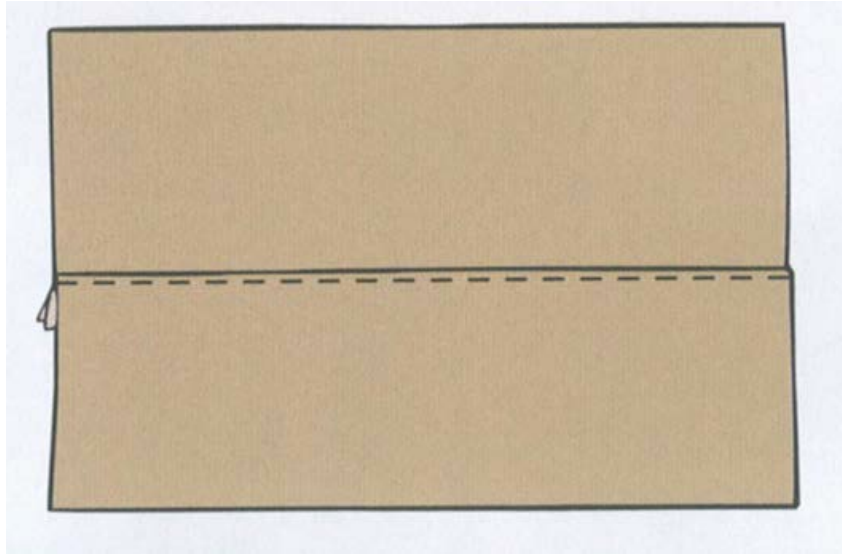
Bir silindir aracılığı ile dikişli bölüme bastırarak düz ve pürüzsüz bir doku elde edilmektedir. (Bkz. Şekil 4.12)



Şekil 4.12 Açık dikiş yapıştırma son aşaması

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 118

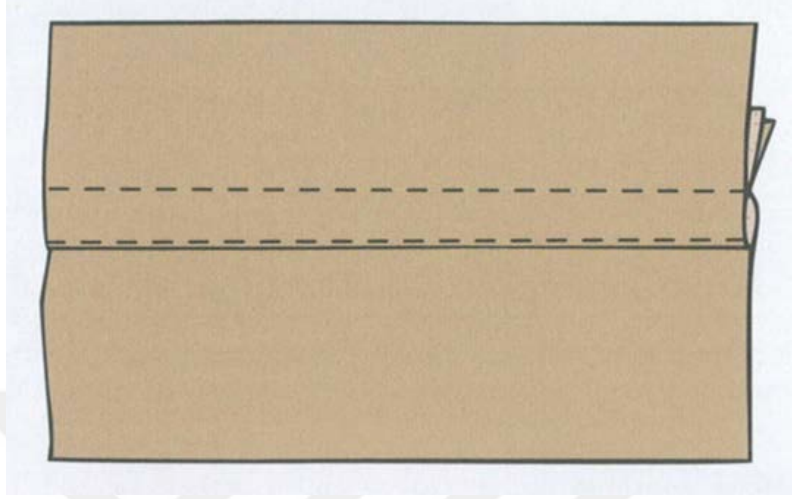
Düz dikiş tekniği; İki parça üst üste gelecek Şekilde ters olarak dikilmektedir. (Bkz. Şekil 4.13)



Şekil 4.13 Düz dikiş tekniği

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 119

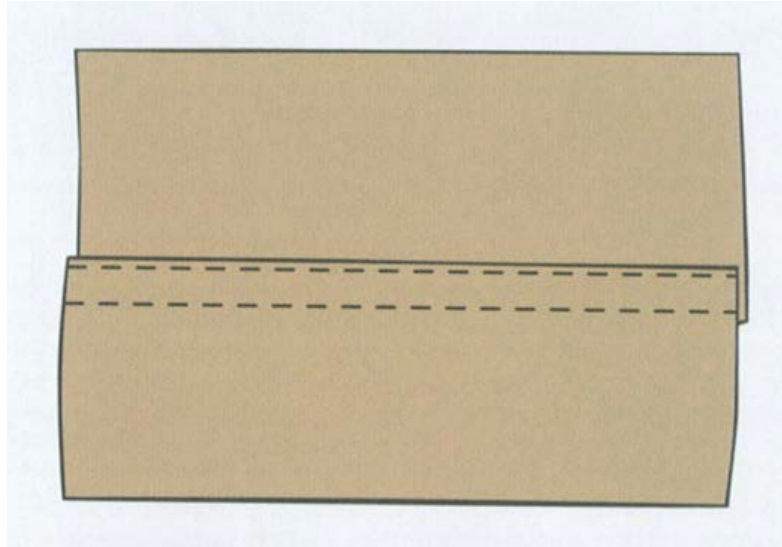
Çift veya üçlü iğne dikiş tekniği, düz dikiş tekniği ile aynıdır. Sadece dikimdeki dikim sayısı fazladır. Bu teknik genellikle daha pahalı giysi gruplarında kullanılmaktadır ve kumaştaki toplanmaları önlemektedir. Üst dikiş payı 6mm olmalıdır. (Bkz. Şekil 4.14)



Şekil 4.14 Çift iğne veya Üçlü iğne dikiş tekniği

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 119

Tek Raw kenar dikiş tekniği, çok kenarlı ürün gruplarında kullanılmaktadır. Dikiş payı 6mmdir. Çift Raw kenar dikişinde ise dikiş payı 12.5mmdir. (Bkz. Şekil 4.15)



Şekil 4.15 Tek ve çift Raw kenar dikiş tekniği

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 119

4.3 Giysi Tasarımında Deri ve Malzeme

Tasarımı yapılan koleksiyona uygun deri çeşitlerinin seçilmesinden sonra aksesuar belirleme aşamasına geçilmektedir. Bu aşamada koleksiyondaki temanın özelliklerine göre aksesuarlar belirlenmektedir. Koleksiyonun hazırlanmasında özen ve dikkatle çalışılmalıdır. Seçilen derinin rengi ve dokusu itibariyle, tasarımlarda bir bütün sağlanması hedeflenerek hareket edilmelidir. Moda tasarımına uygun ve satılabilir olması önem taşımaktadır. Koleksiyon tasarım sürecinde, kullanıcı grubunun talep edebileceği ve sektöre yenilik katabileceği düşünülen tasarımların yapılması amaçlanmalıdır. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 130)

4.3.1 Deri ve Aksesuarların Seçimi

Deri sektöründeki firmalar farklı özelliklerde deriler üretmeye başlamıştır. Deri giysi yelpazesi çok geniştir. Fakat bu alanda deri seçimi önemli bir yer tutmaktadır. 2000'li yılların başında sade ve görsele sahip olan deriler, sektördeki firmalar tarafından uzun bir süre üretilmiştir.

Deri sektöründe aksesuar büyük önem taşımaktadır. Aksesuarlar çeşitli materyallerden oluşmaktadır. Metal ve kemik malzemelerin deri giysi tasarımlarında daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Aksesuarlar amaçlarına ve işlevine göre seçilmelidir. Aksesuar tasarımın bir parçasıdır ve yanlış seçimlerin, koleksiyonu teması dışına çıkardığı görülmektedir. Koleksiyonun içeriğine uygun veya özel üretim yapılan aksesuarlar kullanılmalıdır. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 131)

4.3.2 Deri Giysi Tasarımlarında Ürün Grupları

Derinin yapısı ve hayvan çeşitliliği açısından farklı oluşunun, tasarıma etkisi büyük rol oynamaktadır. Uygun olan deri çeşitleri kullanılmasının, deri giysi satışına etkisi büyüktür. İstenilen her deri, tasarım için uygun bir seçim olmayabilir. Derilere, farklı kimyasal işlemler yapıldığı için aynı üründe farklı deri kullanmak

olanaksızdır. Deri ürün grupları içerisinde seçilen uygun derinin, üretilecek tasarımın tamamında ya da bazı bölümlerinde kullanılması tercih edilmektedir. Örneğin tavşan derisi yoğun tüye sahip olduğundan pantolonun tüm bölümlerinde kullanılamamaktadır. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 a, 131)

Günümüzde teknolojinin gelişmesi, deriyi kumaş gibi kullanabilme özelliğine sahip olmamızı ve deride farklı tasarımları kullanabilmemizi sağlamaktadır. Eski yıllarda deri giysi ürün grupları son yıllara oranla daha azdı. Deriye uygulanan inceltme işlemlerinin gelişimi, farklı dikiş tekniklerinin kullanılmasına olanak sağlamıştır. Bu sebeple, deri ürün grupları yelpazesi genişlemiş ve giysi gruplarının çoğunda deri kullanımı artmıştır.

Ancak deri çeşitleri farklılık gösterse de ölçülerinden dolayı metraj olarak üretilememektedir. Bu olumsuzluktan dolayı deri giysi ürünleri parça bazlı üretilmektedir. Deri giysi ürünleri sıralamasında ilk olarak üst dış giyim gelmektedir. Bunlar; mont, manto ve ceket şeklinde tanımlanabilir. Pantolon, etek, elbise gibi ürünlerde de deri kullanılmaktadır. Ayrıca deriyi yan ürün olarak kullanarak çeşitli ürün koleksiyonları yapılmaktadır. (Bkz. Şekil 4.16 - Bkz. Şekil 4.17)



Şekil 4.16 Deri modelleri

Kaynak: <http://www.yelizindunyasi.com/2007-2008-kis-modasi-deri-cekletler/>



Şekil 4.17 Deri modelleri

Kaynak: Leather Fashion Design; 2010: 13



Şekil 4.18 Deri yan ürünler

Kaynak: <http://www.adamintown.com/kis-sezonun-en-cool-10-deri-aksesuar/>

5. DERİNİN TÜRK VE DÜNYA MODASI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Deri giysiler sağlam yapısı, kullanışlı oluşu ve sembolik anlamlarından dolayı geçmişten günümüze kadar uzanan tüm süreçte kullanılmıştır. Derinin şekil, renk ve doku çeşitliğinden yararlanılarak farklı coğrafyalarda kullanılmıştır. Eski zamanlarda teknolojinin eksikliğinden dolayı, deri estetik bir ürün olarak kullanılamamış ve bu estetiği kazanması uzun bir zaman almıştır. Deri ilk olarak çanta, kemer ve ayakkabı yapımında kullanılmıştır. Üreticiler, 1960'lı yıllarda İtalya'daki moda akımı sonrası giysilik deri üretimine yönlenmişlerdir. Giysilik deri kullanımındaki ilk adım, derinin rengini kimyasal işlemlerle değiştirmek olmuştur. Sonraki adımlar ise dokularındaki çeşitliliği kullanarak tasarıma yansıtma çalışmalarıdır. Teknolojinin de etkisi ile kalın ve ağır bir yapıya sahip olan deriye, inceltme işlemi yapılmaktadır. Bu adımlardan sonra deri, moda sektöründe özgün tasarımlara sahip yeni trendler oluşturmaya başlamıştır. Bu gelişimler günümüzde hala olumlu olarak sürmektedir.

Günümüzde deri, rahatça kullanılan bir yapıya sahip olduğu için çoğu tasarımcı deri koleksiyonlar üretmeye yoğun ilgi göstermektedir. Modanın kalbi olarak anılan Londra, New York, Milano ve Paris; Deri giysi tasarımına yön veren ülkeler olmuştur. Bu ülkelerin ünlü markaları ve tasarımcıları olan; Gucci, Ferre, Prada, Calvin Klein, Versace gibi isimler, deri giysi üretiminde öncü olmuşlardır. Kullanıcıların deriye olan ilgileri her geçen gün artmaktadır.

Gucci markasının tasarımcısı olan Tom Ford'un 1999-2000 sonbahar-kış koleksiyonu sektörde büyük etki yaratmıştır. Başarılı reklam kampanyaları ve koleksiyonundaki deri giysi tasarımları sektöre modernlik katmıştır. Bayan deri giysi tasarımları içeren koleksiyonunda, bayan silüetleri, gül, dantel ve romantik unsurlar kullanmıştır. Renk olarak beyaz, siyah, krem ve yeşil tonları kullanılmıştır. 2000'li yıllarda tekrar moda olan büyük yakalı, omuzları geniş, bel kısımlarını ince gösteren hatlar kullanılmıştır. Koleksiyonda ayakkabı olarak da ince yapıya sahip uzun çizmeler kullanılmıştır. (Moda, Modanın Tarihçesi ve Geçmişten Günümüze Ünlü Modacılar 2016)

Bir başka ünlü tasarımcı Karl Lagerfeld 2004-2005 sonbahar-kış koleksiyonunda, deriye farklı bir görsel katmak istemiş ve neo klasik çizgiler taşıyan bir koleksiyon sergilemiştir. Maskülen bir görünüme sahip olan koleksiyonda siyah, beyaz ve gri renkler kullanılmıştır. İlk göze çarpan farklılık mont, ceket ve gömlekte yaka ayak yüksekliği dikkat çekmiştir. Sade bir görünüme sahip olan ürünlerde farklı kalıplarda, çeşitli kumaş türleri ve kürk kullanılmıştır.

Aynı tarihlerde Givenchy markası da sonbahar-kış koleksiyonunda deriyi yan malzemelerle çeşitlilik katarak sergilemiştir. Kullandığı yan ürünleri triko ve kürklerden giysilerle birleştirmiştir. Koleksiyonun teması olan parlak ve mat ruhunu, siyah ve kahverenginin uyumu ile yansıtmak istemiştir. Aksesuar olarak da metal zincirler ve düğmeler kullanmıştır. Aksesuarlarında doku farklılıkları da gözden kaçmamıştır. Koleksiyonda deri çantalar, uzun botlar ve çizmeler kullanılmıştır.

Türkiye'deki dericiliğin geçmiş yıllara dayanması derinin, dünya modasında yer almasına çok büyük etkisi olmuştur. Türkiye, deri sektörünün merkezleri arasındadır. Türk tasarımcılar bu büyük sektörden etkilenip birçok deri giysi koleksiyonları yapmıştır. Türkiye'deki deri kaynaklarının yoğun olmasından dolayı, Türk tasarımcılar yaptıkları deri çalışmalarla dünyadaki markalara örnekler sunmaktadır.

Deri sektöründeki Türk firmalarından olan Silvano Deri, New York moda haftasında taba, inci, dore, zümrüt yeşili ve gümüş renkli deri tasarımlar içeren bir koleksiyon sergilemiştir. Zümrüt yeşili ve gümüş rengini minimalist çizgilerle sunuşuyla, dünya modasında adından söz ettirmiştir.

Koleksiyon çizgisinde etnik yapılar ve süslemeler kullanan ünlü Türk tasarımcı Cemil İpekçi, 2000-2001 sonbahar-kış koleksiyonunda deri ürünlerinden tasarımlar yapmıştır. Etnik desenleri etek ve pantolonda kullanan tasarımcı, etnik yapı ile modern yapıyı harmanlayarak yeni bir yaklaşım sergilemiştir.

Almanya'da düzenlenen CPD Fuarında 2003-2004 sonbahar-kış koleksiyonu sergileyen Hatice Gökçe, erkek giyim defilesi düzenlemiştir. Erkek deri giysilerinin farklı bölümlerine kol ağzı ve yaka kenarlarına dikiş olarak kürkü kullanmıştır.

Doğallığı öne çıkarmak istemiştir. (Moda, Modanın Tarihçesi ve Geçmişten Günümüze Ünlü Modacılar 2016)

Arzu Kaprol, Ümit Ünal ve Hakan Yıldırım gibi Türk tasarımcılarda sergiledikleri koleksiyonlarda deri giysileri tercih etmişlerdir. Ancak koleksiyonlarındaki ürün yelpazesi kısıtlı olduğu için beklenen ilgiyi alamamışlardır.

Ünlü Türk deri tasarımcısı Atıl Kutoğlu, koleksiyonlarında deriye en çok yer veren tasarımcılarımızdandır. 2001-2002 sonbahar-kış koleksiyonunda yalın çizgiler taşıyan tasarımlara yer vermiştir. Kırmızı ve beyaz renklerle Türk bayrağı konsepti sunulmak istenmiştir. Asimetrik çizgiler içeren elbise, etek ve pantolon ürünleri ile göz alıcı bir koleksiyon sergilenmiştir. Atıl Kutoğlu yine 2004 ilkbahar-yaz koleksiyonu defilesinde metalik ve buruşuk derileri kullanmıştır. Koleksiyonunda zümrüt yeşili, inci, dore ve gümüş renkli deriler kullanmıştır. (Bkz. Şekil 5.1)



Şekil 5.1 Atıl Kutoğlu'nun New York Moda Haftası'nda sergilenen 2004 ilkbahar yaz koleksiyonu

Kaynak: KULA Mustafa; 2006: 51

Simay Bülbul, yeni kuşak Türk tasarımcılarından biri olup, koleksiyonlarında deriyi kullanarak deri sektörüne yepyeni bir vizyon getirmektedir.

Tasarım alanında yaptığı çalışmalarla kazandığı deneyim ve birikimlerini kendi koleksiyonlarında bir araya getirmektedir. Bunun yanı sıra firmalara tasarım ve marka danışmanlığı yapmakta olup ayrıca eğitim, film, dizi ve klip projelerinde de stayling ve kostüm tasarımı yapmaktadır. Simay Bülbul, Türkiye’de önemli bir sektör olan deri sektöründe tasarımcı olarak ilk atölye sahibidir. Kendi markasını kurarak tasarım dünyasında yaptığı çalışmalarla, Deri Tanıtım Grubu’nun desteğine hak kazanmıştır. Türk tasarımcı yurt içi ve yurt dışına üretimlerini sürdürmektedir.

2000’li yıllardan sonra çeşitli sanat gruplarında, sanat etkinliklerinde ve projelerde bulunmuştur. 2005 yılından sonra kendi markası olan Simay adı ile piyasadaki yerini almıştır. (Moda, Modanın Tarihçesi ve Geçmişten Günümüze Ünlü Modacılar 2016) (Bkz. Şekil 5.2)



Şekil 5.2 Avant - Gardecouturn koleksiyonu

Kaynak: <http://www.okimki.com/simay-bulbul/> (05.03.2012)

Kaynak: <http://styleistico.blogspot.com/2010/08/istanbul-fashion-week-gun-2-simay.html>
(16.05.2012)



Şekil 5.3 Simay Bülbul Tasarımı

Kaynak: <http://www.seckinsunguc.com/?p=361> (09.05.2012)



Şekil 5.4 Simay Bülbul Tasarımı

Kaynak: <http://www.modaala.com/simay-bulbul-tasarimlari> (09.05.2012)

Azzedine Alaia 18 yaşında Paris'e giderek beş gün boyunca Christian Dior'da, iki sezon Guy Laroche'de ve bir dizi küçük işte çalışmıştır. 1981 yılında "King of cling" lakabıyla anılan tasarımcı, Dünyada firfırlı elbiselerin popüler olduğu bir zamanda vücut bilincini yeniden keşfetmiştir. Tasarımcının temel prensibi "Kadınlar vücut kıvrımlarıyla övünmeli" olarak bilinmektedir. Bu nedenle de deri ve suni ipepli jarse gibi esnek kumaşlara yönelmiştir. (Moda, Modanın Tarihçesi ve Geçmişten Günümüze Ünlü Modacılar 2016)

1980'lerin başında Thierry Mugler ve Charles Jourdan'ın teşvikiyle ilk koleksiyonunu hazırlamıştır. (Bkz. Şekil 5.5)



Şekil 5.5 AzzedineAlaia, koleksiyonundan bir parça

Kaynak: <http://fashionphilos.blogspot.com/2009/06/2.html>(16.05.2012)

Ann Demeulemaster, deri giyiminde farklı tasarımlarla moda dünyasına girmiştir. Kendine has estetik anlayışıyla büyüleyen başarılı tasarımcı, trendlerle değil zamansız kreasyonlarıyla nam salmıştır. (Bkz. Şekil 5.6 - Bkz. Şekil.5.7 - Bkz. Şekil.5.8)



Şekil 5.6 Ann Demeulemaster, 2011

Kaynak: <http://trendfashiondesign.com/fashion/fashion-trends/> (16.05.2012)



Şekil 5.7 Ann Demeulemeester, Spring, 2011

Kaynak: <http://mystiletos-ginger.blogspot.com/2010/12/contemporary-designers-relevant-for.html>
(16.05.2012)



Şekil 5.8 Ann Demeulemeester, Springsummer, 2011

Kaynak: <http://www.ablogcuratedby.com/amagazine/ann-demeulemeester-womens-spring-summer-2011/>
(16.05.2012)

Claude Montana, 1970'li yılların sonunda Paris hazır giyiminin genç tasarımcıları arasında yer almıştır. Mugler'in gelecekçi çizgilerinden etkilenen tasarımcı agresif kesimleriyle dikkat çekmiştir. Hafif kumaşlar ya da kalın deriden elbiseleri, dar kalçalar, geniş omuzlar ve robot gibi hareketleriyle uzaylı kadınları çağrıştırmaktaydı. 1990–1992 arasında Lanvin moda evinin yöneticiliğini yapan tasarımcı yetenekli bir terzi olduğunu tekrar kanıtlamıştır. (Bkz. Şekil 5.9 - Bkz. Şekil 5.10 - Bkz. Şekil 5.11 – Şekil 5.12)



Şekil 5.9 Claude Montana, Spring

Kaynak: <http://www.fmartuklu.net/populer-markalar-amp-moda/34688-women-claude-montana-collection.html>(16.05.2012)



Şekil 5.10 Claude Montana, Koleksiyonundan bir parça

Kaynak: <http://www.fmartuklu.net/populer-markalar-amp-moda/34688-women-claude-montana-collection.html> (16.05.2012)



Şekil 5.11 Claude Montana, Koleksiyonundan bir parça

Kaynak: <http://www.fmartuklu.net/populer-markalar-amp-moda/34688-women-claude-montana-collection.html> (16.05.2012)



Şekil 5.12 Claude Montana, Koleksiyonundan bir parça

Kaynak: <http://www.fmartuklu.net/populer-markalar-amp-moda/34688-women-claude-montana-collection.html> (16.05.2012)

Ünlü tasarımcı Riccardo Tisci'nin Paris moda haftasındaki koleksiyonu, deri ile çeşitli kumaşları bir arada kullanması ile büyük ilgi görmüştür. (VOGUE UK 2011) (Bkz. Şekil 5.13 - Bkz. Şekil 5.14 - Bkz. Şekil 5.15- Bkz. Şekil 5.16- Bkz. Şekil 5.17- Bkz. Şekil 5.18- Bkz. Şekil 5.19)



Şekil 5.13 Riccardo Tisci, Paris moda haftası

Kaynak: <http://projects.accessatlanta.com/gallery/view/entertainment/fashion/givenchy-030512/6.html> (16.05.2012)



Şekil 5.14 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012

Kaynak: <http://fashiongonerogue.com/givenchy-fall-2012-paris-fashion-week/> (16.05.2012)



Şekil 5.15 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012

Kaynak: <http://fashiongonerogue.com/givenchy-fall-2012-paris-fashion-week/> (16.05.2012)



Şekil 5.16 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012

Kaynak: <http://fashiongonerogue.com/givenchy-fall-2012-paris-fashion-week/> (16.05.2012)



Şekil 5.17 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012

Kaynak: <http://fashiongonerogue.com/givenchy-fall-2012-paris-fashion-week/> (16.05.2012)



Şekil 5.18 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012

Kaynak: <http://fashiongonerogue.com/givenchy-fall-2012-paris-fashion-week/> (16.05.2012)



Şekil 5.19 Riccardo Tisci, Paris moda haftası, 2012

Kaynak: <http://fashiongonerogue.com/givenchy-fall-2012-paris-fashion-week/> (16.05.2012)

Gerçek adı Lee McQueen olan, ancak moda dünyasının onu Alexander McQueen olarak tanıdığı ünlü tasarımcının lakabı “Modanın Asi Çocuğu” dur. 1996–2003 yılları arasında, modanın Oscar’ı olarak kabul edilen, “İngiltere’de Yılın Modacısı” ödülünü 4 kere almıştır.

Hayatındaki dönüm noktası, İngilizlerin dünyaca ünlü kraliyet terzilerinin bulunduğu Savile Row’daki terzilerden birinde işe başlamasıdır. Önce makastar, sonra kalıpcı olarak yetenekleri kulaktan kulağa yayılmıştır. Tasarımcının terzilikten öte yeteneklere sahip olması, tasarımındaki bakış açısını desteklemektedir.

Puma’ya 2005 yılında özel spor ayakkabı tasarımları yapmaya başlamıştır. Klasik moda ve güzellik anlayışını sürekli sorgulayan, moda alanında bir devrimci olarak nitelenen tasarımcı, günümüzde sokak modasının en önde gelen ismi olarak anılmaktadır. (Alexander McQueen 2016) (Bkz. Şekil 5.20 - Bkz. Şekil 5.21 - Bkz. Şekil 5.22)



Şekil 5.20 Alexander McQueen İlkbahar 2010

Kaynak: <http://coolspotters.com/clothing/alexander-mcqueen-spring-2010-rtw-leather-jacket-and-skirt> (16.05.2012)



Şekil 5.21 Alexander McQueen İlkbahar 2010

Kaynak: <http://coolspotters.com/clothing/alexander-mcqueen-spring-2011-leather-trousers>
(16.05.2012)



Şekil 5.22 Alexander McQueen, 2009

Kaynak: <http://fashette.wordpress.com/tag/the-jay-leno-show/> (16.05.2012)

Matraş Deri, Dünyada ki ünlü deri firmalarına üretim yapmaktadır. Türkiye deri sektörünün öncü kuruluşlarından. Matraş derinin ürünleri her mevsime uygun olarak üretilmektedir. Bayan çantaları ve cüzdan ürünleri ile piyasaya giriş yapmıştır. İlerleyen zamanlarda ise bay ve bayan ayakkabıları, evrak ve seyahat çanta tasarımları ile sektördeki yerini üst seviyelere çıkarmıştır. Ürünlerinde kullandığı aksesuarlar kendi bünyesindeki Matraş Metal firması tarafından üretilmektedir. Matraş Deri, marka bilinirliği açısından müşterilerinden tam not alan bir firma olmaktadır. (Matraş Deri 2016) (Bkz. Şekil 5.23)



Şekil 5.23 Matraş deri çanta tasarımı

Kaynak: <http://www.modaport.com/2010/10/14/matras-online-alis-veris/> (09.05.2012)

Bir diğerk yerli deri markası olan Derimod, deri sektöründeki hızlı gelişmesi ile 1982 yılında Los Angeles'a açtığı butik ile yurtdışına açılma hedefleri gerçekleştirmiştir. Yurt dışında moda çekimleri yapan ilk Türk deri markası olmuştur. 1997 yılından sonra deri ayakkabı ve çanta ürünlerini bünyesine eklemiştir. 2015 yılında bay ve bayan olmak üzere yıllık 3 milyon adet ayakkabı üretebilecek bir alt yapıya sahip olduğu bilinmektedir. (Derimod 2016) (Bkz. Şekil 5.24 - Bkz. Şekil 5.25-Bkz. Şekil 5.26)



Şekil 5.24 Derimod deri giyim tasarımları

Kaynak: <http://www.aksesarvemoda.com/derimod.html> (16.05.2012)



Şekil 5.25 Derimod deri giyim tasarımları

Kaynak: <http://www.akseuarvemoda.com/derimod.html>(16.05.2012)



Şekil 5.26 Derimod deri giyim tasarımları

Kaynak: <http://www.akseuarvemoda.com/derimod.html>(16.05.2012)

5.1 Hedef Kitle ve Tasarım Etkisi

Deri giysi tasarımlarının oluşumunda hedef kitle büyük önem taşımaktadır. Üretici firmalar, ürünlerini pazarlayacakları bölgelerin; iklim koşullarını, kültürel yapılarını, tasarım anlayışını ve gelir dağılımlarını göz önünde bulundurarak hedeflerine ulaşmayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla hazırladıkları koleksiyonlarda farklı çizgilere sahip giysi grupları bulunabilmektedir.

Hazırlanan koleksiyonlarda malzeme, tasarım, fiyat politikası gibi kriterler büyük önem taşır. Günümüzde birçok firma bu sebepten dolayı bünyelerinde Araştırma–Geliştirme (AR-GE) departmanları buldurmaktadır. Örnek olarak Türk deri sektörünü ele alırsak; deri kalitesi, işçilik, tasarım ve fiyat politikası ile dünya moda arenasında önemli bir yere sahiptir. Dünyanın birçok merkezine deri ürünler sunan Türkiye’de, deri firmaları; hedef kitlelerine göre farklı koleksiyonlar sunmaktadır. Özellikle Rusya ve Doğu Avrupa Ülkeleri Türk deri sektörü için büyük pazarlama merkezleridir. (Ezgi Ajans Yayınları 2002, 10)

Deri giysiler, iklim koşullarından dolayı mutlak kılan bu bölgeler Türk deri tasarımlarına yön vermektedir. Tasarım özellikleri bakımından, Avrupa, Amerika, Kanada gibi ülkeler için hazırlanan deri giysiler, moda trendlerine bağlı olarak form, malzeme, tasarım, deri çeşidi, teknik ve süslemecilik açısından daha modern ve öncü bir çizgiye sahipken; Rusya ve Doğu Avrupa ülkeleri hedefli deri giysiler ise toplumsal yapı, kültürel değerleri ve yaşam standartlarına bağlı olarak daha renkli, süslemecilik açısından daha zengin ve moda trendlerinden arındırılmış bir yapıya sahiptir. (Ezgi Ajans Yayınları 2002, 11)

Ancak Sosyoekonomik açıdan, özellikle 2000 yılı sonrası hızlı bir değişime uğrayan bu ülkelerde, trendlere uygun, modern ve tasarım anlayışı gelişmiş bir stilden bahsetmek mümkün olmuştur. İklim koşulları nedeniyle, deri giymek zorunda olan bu toplumlar, tekstile olan özelemlerini, tekstil gibi görünen deri giysiler kullanma yoluna gitmişlerdir. Kadife, Jean gibi malzemelerin görünümüne sahip deriler bu ülkelerde büyük talep görmektedir. Ayrıca Türk deri sektöründe sadece Rusya’nın kuzeyinde bulunan bölgelere ürün hazırlayan firmalar da mevcuttur. Bu

firmalar, çift katlı, soğuğa dayanıklı, estetikten çok işlevselliği ön planda olan, çeşitli hayvan kürklerinden oluşturulmuş deri giysiler hazırlamaktadır. Kapüşonlu ve uzun formlara sahip, manto, ceket ve mont gibi ürünler, renkleri bakımından da diğerlerinden ayrılmaktadır. Siyah, fûme, Kahverengi gibi koyu renklerin ağırlıklı olduğu bu grup giysiler, geniş hatlardan oluşmaktadır. (Ezgi Ajans Yayınları 2002, 11)

5.2 Derinin Yapısı ve Tasarıma Etkileri

Deri tasarımın da derinin dokusu tasarımında ki çeşitlilik zenginliğini arttırmaktadır. Derisi kullanılan hayvanların çeşitli coğrafyalarda yaşamasından dolayı derilerinde doku farklılıkları olmaktadır. Bu farklılıklar kimyasal işlemlerde farklı görünüm veya düzeltme işlemleri yapılmaktadır.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarının ölçüleri farklı olduğu için ürün gruplarının da sınıflanmasına sebep olmaktadır. Örnek olarak küçükbaş hayvan derisinden yapılacak deri giysi ölçüsünü tamamlamadığı için başka bir küçükbaş hayvan deriden ekleme yapılır. Bu iki farklı derinin arasındaki benzerlerinin belirlenmesi için asortlama işlemi yapılmaktadır.

Deri ölçülerinin farklı boyutlarda olmasından ve deri giysinin ölçüleri büyük olduğu için farklı parçalarla tamamlanmaktadır. Bu parçaların, işlevselliğine ve tasarıma olan katkısını hesap etmek gerekmektedir. Parça kullanılmayan deri giysilerinde derinin ölçülerinin 55 cm den uzun olmaması tasarımdaki farklılıkları ortadan kaldırmaktadır. (Ezgi Ajans Yayınları 2003 b, 6)

6. HAM DERİ İLE YAPILAN UYGULAMA ÖNERİLERİ

Yünün deriden alınmış ve hiçbir kimyasal işlem görmemiş haline ham deri denir. İçerdiği yağı ve proteini kaybetmemiş deri türüdür. Küçükbaş hayvanın bacak ve boyun kısımları proteini alınmış deri için kullanılmaz. Sadece deri ile yünü ayrıştırma işleminde kimyasallar kullanılmıştır.

Bu işlem ham derinin öz yapısını bozmamaktadır. Proteini alınmış deride hiç bir kimyasal işlem görmemiş ve ham olarak kullanılmasıdır.

Proteini alınmış küçükbaş hayvanın derisi temin edildi. Deneysel işlem için gereken materyaller ham deri, sıcak su, sirke, su kovanı. Tekstil sektöründe kullanılan lazer kesme makinesi, fön makinesi, streç folyo, toplu iğne, terzi mankeni.

Proteini alınmış derinin yapısı sert olduğundan dolayı bir kovanın içine sıcak ve sirkeli su ile yumuşatma işlemi yapıldı. Sıcak suyun 70 – 80 derece ısıda olması, derinin zarar görmeden yumuşaması sağlanmalıdır. Suyun ısısı düştüğünde, sıcak ve sirkeli suyun tazelenmesi yumuşatma işlemi hızlandıracak ve daha etkili olacaktır. Bu işlemde sirke, ham derinin rengini açmak için kullanılmıştır. (Bkz. Şekil 6.1.)



Şekil 6.1 Proteini alınmış deri (Ham Deri)

Proteini alınmış derinin yıkama ile şekil verme aşaması; yumuşatma işlemi bittikten sonra ham deri 20 derecelik suda yıkanmıştır. Ham deri istenilen yumuşaklığa getirilmiştir. (Bkz. Şekil 6.2)



Şekil 6.2 Yukarıda belirtildiği üzere yıkama işleminden sonra ham deri

Proteini alınmış derinin renk değiştirme aşaması; kurutma işleminin öncesi ve sonrasında ham derinin rengi değişmektedir. Yumuşatma işleminde sirke kullanılması önerilir. (Bkz. Şekil 6.3)



Şekil 6.3 Yukarıda belirtildiği üzere ham deri ve yumuşatma işleminden sonra ham deri

İstenilen şekle getirilen ham deri fön makinesi ile kurutulmuştur. Kumaş gibi düz bir şekilde kurutulan ham deri lazer kesimi için uygun hale getirilmiştir. Proteini alınmış derinin yıkama ve yumuşatma işleminden sonraki düz kalıp hali. (Bkz. Şekil 6.4)



Şekil 6.4 Yukarıda belirtildiği üzere proteini alınmış derinin düz kalıp şekli

Proteini alınmış derinin lazer kesim aşaması; ham derinin yıkama ve şekil verme işlemi sonrasında istenilen dantel görseli, ham derinin üstüne baskı kalıbı yapılıp çizilmiştir. Ham deri üstüne lazer makinesi ile dantel görseli yapılmıştır. Dikkatli bir işçilikle yapılması gerekmektedir. Lazer kesimin ısısı 40-50 derece, kesim hızı 40W-50W olması derinin bozulmadan kesilmesi için en uygun değerlerdir. (Bkz. Şekil 6.5)



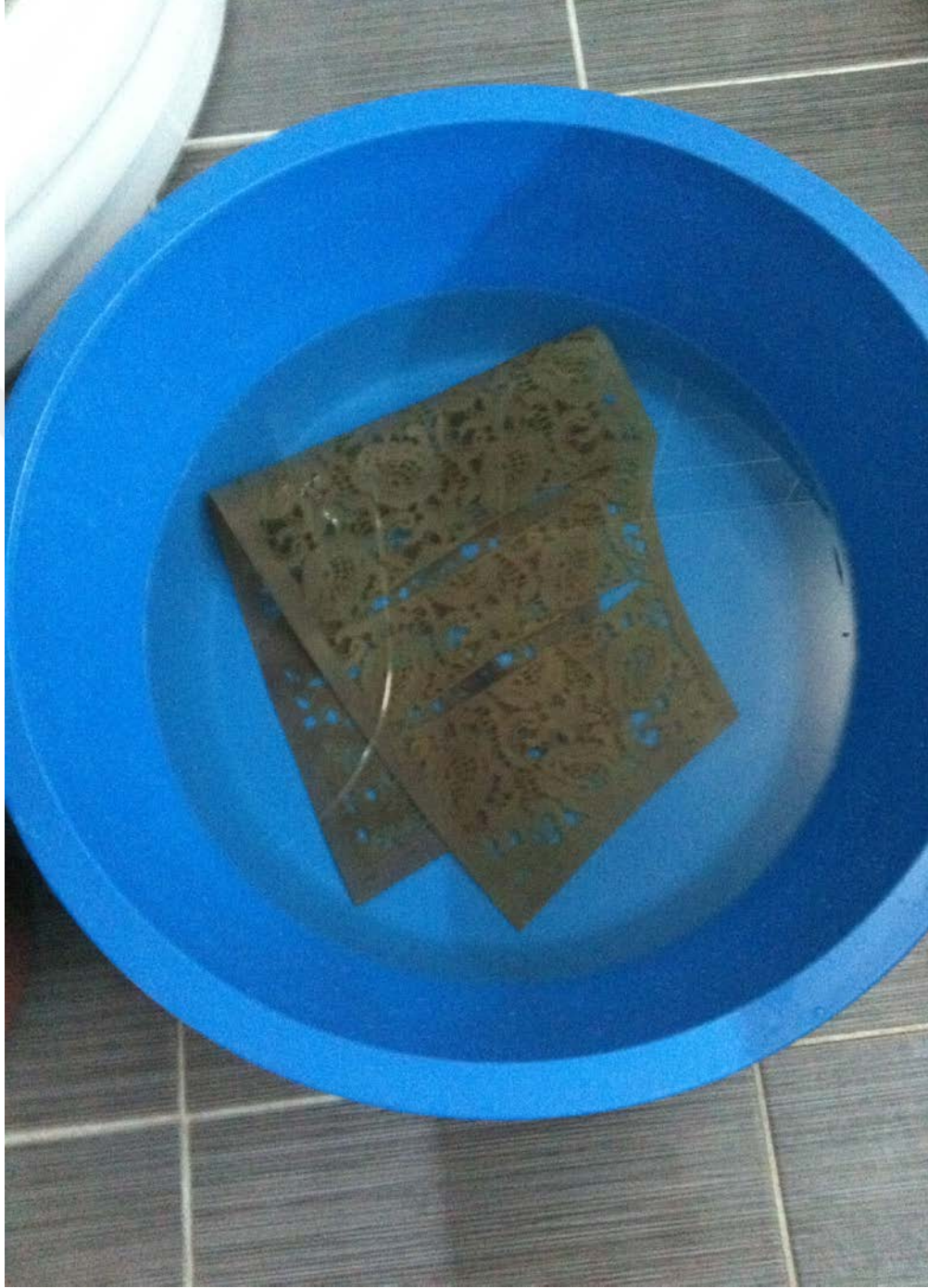
Şekil 6.5 Yukarıda belirtildiği üzere dantel görselinin çizimi

Proteini alınmış derinin tekrardan yıkama ile şekil verilme aşaması; lazer kesimden sonra ham deri ilk haline geri dönmüştür. (Bkz. Şekil 6.6)



Şekil 6.6 Yukarıda belirtildiği üzere Lazer kesimden sonra dantel şekli

Proteini alınmış deri tekrar 70 – 80 derecelik suda yıkanmış ve şekil verilmiştir. Deriyi incelttiği, kopmalara yol açtığı ve dantel görselini bozabileceği sebebiyle yumuşatma işleminde sirkeli su kullanılmamıştır. (Bkz. Şekil 6.7)



Şekil 6.7 Yukarıda belirtildiği üzere ham derinin yumuşatma işlemi

Yumuşatma işlemi bittikten sonra pens kısımları genişlediği için kalıp aşaması daha kolay olmaktadır. Lazer kesimden sonra, istenilen görsel ve şekle gelen deri kalıp aşamasına alınmıştır. (Bkz. Şekil 6.8)



Şekil 6.8 Yukarıda belirtildiği üzere ham derinin kalıp aşaması

Proteini alınmış deri, son işlem aşamasında kalıp alması için terzi mankenine giydirilmiştir. Derinin sabit durabilmesi için toplu iğne yardımı ile tutturulmuştur. Yumuşak haldeki deri, terzi mankenin üstünde fön makinesi yardımı ile sertleşene kadar kurutulmuştur. 1 saatlik kurutma işlemi yapılmıştır. Kurutma işlemi mekan ve hava şartlarına göre değişiklik gösterebilir. Proteini alınmış deri model üstünde kalplanmış ve giyilebilir hale getirilmiştir. (Bkz. Şekil 6.9 - Şekil 6.10 - Şekil 6.11)



Şekil 6.9 Yukarıda belirtildiği üzere terzi mankeni üstünde ölçü alma ve kurutma işlemi



Şekil 6.10 Büstiyer arka kısmının kurdele ile sabitlenmesi



Şekil 6.11 Ham deriden yapılmış büstiyer

7. SONUÇ

Deri eski zamanlardan günümüze tasarım alanında, dokusunun farklı olmasından dolayı işlem çeşitliliği açısından kullanım alanlarında farklılıklar göstermiştir. Gelişen teknoloji, derinin farklı kullanım alanlarında ve tasarımlarında özellik kazanmasına sebep olmaktadır.

Deriye uygulanan kimyasal işlemler sonucunda, derinin doğal görünümünden uzaklaştığı ve yapay bir görünüm aldığı gözlemlenmiştir. Bunun sebebi ise, deri üreticilerinin deriye giyilebilir tekstil malzemesi özelliği kazandırarak, kullanım alanlarını genişletmek istemelerinden kaynaklanmıştır. Derinin dokusunu, rengini ve görsel detaylarını farklılaştırarak geniş bir yelpazede, moda alanında deriyi üst sınıf bir ürün yapma arzuları bu yaklaşımın sebebi olarak açıklanabilir. Günümüzde derinin artık kumaş gibi bir görünüme ve teknik özelliklere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu işlemler ne kadar olumsuzluk içerse de derinin moda alanında geniş bir yelpazede kullanılmasına olanak sağlamıştır. Fabricor Leather ve Leatheror Fabric konseptleri araştırıldığında bu değişim arayışını görmek mümkündür. Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile deriye kazandırılmak istenen bu tip yeni özellikler her türlü giysi grubunda kullanımına olanak sağlamış ve deri giysi üretiminde çeşitli kolaylıklar getirmiştir.

Derinin günümüzde üretim işleminin kolay olması, sağlam bir yapıya sahip olması, farklı renk, doku ve form açısından moda giyim gruplarında rahatlıkla kullanılabilir. Deri, dokuma ve örme kumaştan farklı bir yapıya sahip olmasından dolayı değişik özellikler taşımaktadır. Bu farklılıklardan dolayı deri giysi tasarımları her yıl yeni kitleler, trend ve konseptler sunarak deri giysi tasarımlarının güncel kalmasını sağlamaktadır.

Proteini alınmış deri, eski dönemlerden bu yana davul ve vurmali çalgılarda kullanılmaktadır. Sonrasında ayakkabının tabanında kullanılmıştır. Tez çalışması kapsamında yapılan deneysel uygulama sonucu proteini alınmış derinin deneysel çalışmasında, tasarım ve teknolojinin birlikte kullanılması ile deriye; Sanat eseri olarak farklı görsel etkilerle giyilebilir hale getirilmiştir. Tez çalışmamın

sonucunda proteini alınmış derinin, işlenmiş deriye göre görseli, dokusu, rengi ve sağlamlığının değişmediği görülmüştür. İşlenmiş deriye göre doğallığından uzaklaşmadığı da gözlemlenmiştir.

Yapılan uygulama sonucu araştırmaya konu olan, proteini alınmış derinin günümüzde kullanım rahatlığı sunmadığı ve ince olmayan yapısı dolayısıyla tercih sebebi olamayacağı gözlemlenmiştir. Proteini alınmış derinin ergonomik açıdan kullanışlı olmayacağı sonucuna varılmıştır. Ancak sanat eseri olarak veya sahne kostümü vb. alanlarda kaynak olarak kullanılabilmesi görülmüştür.



8. KAYNAKLAR

«Ezgi Ajans Yayınları.» Leather Fashion Dergisi, no. 91 (Eylül 2002): 10-11.

«Ezgi Ajans Yayınları.» Leather Fashion Dergisi, no. 102 (Ağustos 2003 b): 6-8.

«Ezgi Ajans Yayınları.» Alaturca Leather Moda Dergisi, no. 1 (2003 a): 126-131.

«I. Ulusal Deri Sempozyumu.» Bildiriler Kitabı. İzmir: Ege Üniversitesi
Mühendislik Fakültesi Deri Mühendisliği Bölümü ve Detek, 7-8 Ekim 2004.

Özdemir, M., ve N. Kayabaşı. Geçmişten Günümüze Dericilik. Ankara: Kültür ve
Turizm Bakanlığı Yayınları, 2007.

Topbaş, A. Deri Teknolojisi. 1993: Sade Ofset Matbaacılık, İstanbul.

9. İNTERNET KAYNAKLARI

Alexander McQueen. Alexander McQueen Official Page. 2016.

<http://www.alexandermcqueen.com/us> (Mart 28, 2017 tarihinde erişilmiştir).

Derimod. Derimod Deri . 2016. <https://www.derimod.com.tr/hakkimizda> (Mart 28, 2017 tarihinde erişilmiştir).

Matraş Deri. Matraş Kurumsal. 2016. <https://www.matras.com/kurumsal.php?sf=81> (Mart 28, 2017 tarihinde erişilmiştir).

Moda, Modanın Tarihi ve Geçmişten Günümüze Ünlü Modacılar. 1 Nisan 2016. <https://circlelove.co/moda-modanın-tarihcesi-ve-gecmisten-gunumuze-unlu-modacılar/> (Mart 2017, 28 tarihinde erişilmiştir).

Papakçı, S., ve A. Fırat. «Kıvrıkcık ve Dağlıç Irkı Kuzu Derilerindeki Kollagen Miktarının Tayini ve Bunun Mamul Deri Üzerine Etkisi.» İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi Cilt 29, Sayı 2. 2003.

<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuvfd/article/view/1019020075/1019018958> (Mart 28, 2017 tarihinde erişilmiştir).

VOGUE UK. Riccardo Tisci. 17 Mart 2011.

<http://www.vogue.co.uk/article/riccardo-tisci> (Mart 28, 2017 tarihinde erişilmiştir).

<http://historypreservation.com/hpassociates/vintage.php>, 29-05-2006

<http://historypreservation.com/hpassociates/vintage.php>, 29-05-2006

<http://www.totallycool.net/Perfecto.html>, 01.06.2006

<http://www.elle.com.tr>

<http://www.style.com/fashionshows>

<http://www.kultur.gov.tr>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Ana_Sayfa

http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

<http://www.bulmacabul.com/2011/05/yunu-ya-da-kl-almis-ham-deri.html>

<http://www.elbisemodelleri.com/istanbul-fashion-weekte-kuzu-deri-2010-11-kis-koleksiyonu.html>

<http://www.akseuarvemoda.com/derimod.html>

<http://www.akseuarvemoda.com/derimod.html>

<http://www.modaport.com/2010/10/14/matras-online-alisveris/>

<http://fashette.wordpress.com/tag/the-jay-leno-show/>

<http://coolspotters.com/clothing/alexander-mcqueen-spring-2011-leather-trousers>

<http://coolspotters.com/clothing/alexander-mcqueen-spring-2010-rtw-leather-jacket-and-skirt>

<http://stilistler.com/forums/index.php?action=printpage;topic=1002.0>

<http://fashiongonerogue.com/givenchy-fall-2012-paris-fashion-week/>

<http://fashiongonerogue.com/givenchy-fall-2012-paris-fashion-week/>

<http://fashiongonerogue.com/givenchy-fall-2012-paris-fashion-week/>

<http://www.vogue.co.uk/spy/biographies/riccardo-tisci>

<http://projects.accessatlanta.com/gallery/view/entertainment/fashion/givenchy-030512/6.html>

<http://www.frmartuklu.net/populer-markalar-amp-moda/34688-women-claude-montana-collection.html>

[:http://www.frmartuklu.net/populer-markalar-amp-moda/34688-women-claude-montana-collection.html](http://www.frmartuklu.net/populer-markalar-amp-moda/34688-women-claude-montana-collection.html)

<http://www.frmartuklu.net/populer-markalar-amp-moda/34688-women-claude-montana-collection.html>

<http://www.ablogcuratedby.com/amagazine/ann-demeulemeester-womens-spring-summer-2011/>

<http://mystilettos-ginger.blogspot.com/2010/12/contemporary-designers-relevant-for.html>

<http://trendfashiondesign.com/fashion/fashion-trends/>

10. ÖZGEÇMİŞ

1985 yılında İstanbul da doğdu. 2002 yılında İstek Özel Belde okulundan mezun oldu. 2005 yılında Ataşehir Lisesinden mezun oldu. 2006 yılında İstanbul Ticaret Üniversitesi Mühendislik ve Tasarım Fakültesi Moda Tekstil Tasarımı Bölümüne girmeye hak kazandı. Öğrenim gördüğü yıllarda iş hayatına atılarak Mithat Giyim Sanayi ve Tic. A.Ş. ve LC Waikiki tasarım asistanlığı yaptı. 2009 yılında Work and Travel programı ile Amerika Birleşmiş Devletlerin de yurtdışı tecrübesinin ilk adımlarını attı. 2010 yılında İstanbul Ticaret Üniversitesi Mühendislik ve Tasarım Fakültesi Moda Tekstil Tasarımı Bölümünden mezun oldu. 2010 yılında 100% Tasarım firmasında genç tasarımcı olarak iş hayatına başladı. Eğitimini yurt dışında sürmek istedi ve 2012 yılında Amerika Birleşmiş Devletlerine tekrardan gitti. İlk olarak Embassy English San Diego dil okulunda dil eğitimini tamamladı. 2012 yılının son ayların da San Diego Üniversitesi Moda Tasarımı sertifika programına katıldı. 2013 yılında San Diego Üniversitesi Moda Tasarımı sertifika programından mezun oldu ve Türkiye'ye geri döndü. 2013 yılında Ceritler Konfeksiyon Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. firmasında tasarımcı olarak işe başladı. 2014 yılında Haliç Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Yüksek Lisans Programı eğitimine başladı.